

Vlaamse Overheid

Bezoekadres:
Havenlaan 88
1000 BRUSSEL

Postadres:

Koning Albert II laan 15 bus 215
1210 BRUSSEL

www.vlaanderen.be/agentschap-binnenlands-bestuur

Aan de voorzitters van de gezamenlijke
gemeentelijke hoofdbureaus en van de
stadsdistrictshoofdbureaus bij de lokale en
provinciale verkiezingen

Ter kennisgeving aan:

- de provinciegouverneurs
- de leden van de deputaties
- de colleges van burgemeester en schepenen

04/07/2024

Betreft: onderrichtingen bij de lokale en provinciale verkiezingen van 13 oktober 2024
voor de voorzitters van de gezamenlijke gemeentelijke hoofdbureaus van de
samengevoegde gemeenten en van de stadsdistrictshoofdbureaus

Inhoud van deze onderrichting

I. Algemene bepalingen

1. Wetgeving
  - 1.1. Toepasselijke regelgeving
  - 1.2. Uitvoeringsbesluiten, modellen en formulieren
2. Taalgebruik bij de verkiezingen van 13 oktober 2024
  - 2.1. Taalgebruik in de stem-, tel- en hoofdbureaus
  - 2.2. Formulieren die bij de verkiezingen gebruikt worden
  - 2.3. Stembiljetten en schermen op stemcomputers
  - 2.4. Uitnodigingsbrieven
3. Vrijstelling van portkosten
4. Vergoeding, reisvergoeding en verzekeringen
  - 4.1. Vergoeding en reisvergoeding voor de leden van de hoofdbureaus
  - 4.2. Verzekeringsspolis
  - 4.3. Verdeling van de kosten over de gemeenten
5. Stemrecht
  - 5.1. Belgische burgers
  - 5.2. Niet-Belgische burgers
  - 5.3. Overzichten
  - 5.4. Stemverrichtingen

II. Onderrichtingen voor het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau en het stadsdistrictshoofdbureau

1. Opdracht en samenstelling van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau en van het stadsdistrictshoofdbureau
2. De voordrachtsakten van kandidaten en de aanwijzing van de getuigen
  - 2.1. Bericht van de voorzitter van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau en van het stadsdistrictshoofdbureau aan de kiezers betreffende het indienen van de voordrachtsakte
  - 2.2. De voordracht
3. Het ophalen en beheren van de kandidatenlijsten en de beschikbare software
  - 3.1. Software voor het ophalen en beheren van de kandidatenlijsten en ondersteuning van de controle via het Rijksregister
  - 3.2. Aanmaken van de lijsten met behulp van de toepassing
  - 3.3. Schermafdrucken voor de gemeenten met digitale stemming
4. Voorlopige afsluiting van de kandidatenlijst
  - 4.1. Onderzoek van de regelmatigheid van de voordrachtsakten
  - 4.2. Onderzoek van de verkiesbaarheid van de kandidaten
  - 4.3. Opmaak van het proces-verbaal bij de voorlopige afsluiting
5. Bezwaarschriften na de voorlopige afsluiting van de kandidatenlijsten
6. Verbeteringsakten na de voorlopige afsluiting van de kandidatenlijsten
7. Definitieve afsluiting van de kandidatenlijsten (artikel 92 LPKD en volgende)
  - 7.1. Definitieve afsluiting en eventueel beroep
  - 7.2. Nummering van de lijsten
  - 7.3. Opmaak van de stembiljetten en de lijsten die op het gemeentesecretariaat ter inzage gelegd worden (artikel 98, 121 en 122 LPKD)
8. Zonder stemming geëindigde verkiezing
9. Aanwijzing van de getuigen voor de stem- en telbureaus en verdeling van de stembureaus over de telbureaus
  - 9.1. Aanwijzing van de getuigen voor de stem- en telbureaus
  - 9.2. Toewijzing van de stembureaus aan de telbureaus
10. Algemene telling: onderscheid tussen verkiezingen op papier en digitale verkiezingen
  - 10.1. Verkiezingen met potlood en papier
  - 10.2. Digitale verkiezingen

11. Verrichtingen na de stemming in de gemeenten met stemming met potlood en papier

- 11.1. Overdracht van de stembiljetten aan de telbureaus
- 11.2. Telling van de stemmen en de tabel met de resultaten
- 11.3. Ingave en doorsturen van de resultaten
- 11.4. Praktische organisatie
- 11.5. Tussentijdse resultaten

12. Verrichtingen in de gemeenten met digitale stemming tijdens en na de stemming

- 12.1. Stemapparatuur
- 12.2. Praktische organisatie
- 12.3. Tussentijdse resultaten

13. Verrichtingen tijdens en na de stemming in het geval van een samenvoeging van gemeenten met stemming met potlood en papier en gemeenten met digitale stemming

14. Verdeling van de zetels en aanwijzing van de verkozenen en van de opvolgers

- 14.1. Bepalen van het stemcijfer
- 14.2. Verdeling van de zetels over de lijsten
- 14.3. Aanwijzing van de verkozenen en hun opvolgers

15. Opmaak van het proces-verbaal en afsluitende verrichtingen (gezamenlijke gemeentelijke hoofdbureaus en stadsdistrictshoofdbureaus)

- 15.1. Opmaak van het proces-verbaal
- 15.2. Doorsturen en totaliseren van de stemresultaten
- 15.3. Afsluitende verrichtingen

16. Aanvragen voor de betaling van het presentiegeld voor de leden van de stem- en telbureaus en van de vergoeding voor de leden van de hoofdbureaus

III. Parlementaire controle van de digitale processen

IV. Slotbepalingen

Bijlage: Lijst van de toegestane tekens om een lijstnaam te vormen

Geachte voorzitter,

Op 13 oktober 2024 vinden de lokale en provinciale verkiezingen plaats. Op die dag worden 285 gemeenteraden, 5 provincieraden en 10 stadsdistrictsraden verkozen. In de zes Vlaamse faciliteitengemeenten rond Brussel en in Voeren worden ook de raden voor maatschappelijk welzijn, de schepenen en de leden van het vast bureau rechtstreeks verkozen.

Op 13 oktober 2024 worden dus ook de eerste gemeenteraden van de nieuwe gemeenten die ontstaan ingevolge samenvoeging, verkozen. De gemeenten die bij de decreten van 19 april 2024 (B.S. 24 mei 2024) zijn samengevoegd tot een nieuwe gemeente, organiseren op 13 oktober 2024 immers de verkiezingen voor de eerste gemeenteraad van de nieuwe gemeente. De gemeente Borsbeek, wiens grondgebied vanaf 1 januari 2025 een stadsdistrict zal vormen van de stad Antwerpen, organiseert op dezelfde dag ook de verkiezing voor de eerste stadsdistrictsraad van het nieuwe stadsdistrict Borsbeek.

Met toepassing van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011 (LPKD) bent u aangewezen als voorzitter van een gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau of van een stadsdistrictshoofdbureau bij de organisatie van de lokale en provinciale verkiezingen voor de gemeenten die samengevoegd zijn bij decreet van 19 april 2024, en voor de stadsdistricten. U vindt hierbij de onderrichtingen voor de verrichtingen van die hoofdbureaus.

Het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011 vindt u samen met het Digitaal Kiesdecreet van 25 mei 2012, de uitvoeringsbesluiten, de onderrichtingen, de formulieren en informatie die verband houdt met de verkiezingen, op de verkiezingswebsite vlaanderenkiest.be.

Reeds verstrekte informatie

In mijn brief van 11 maart 2024 heb ik al belangrijke informatie verstrekt in verband met de organisatie van de verkiezingen van 13 oktober 2024, meer in het bijzonder over de wijzigingen in de kiesregelgeving.

Met het oog op een algemeen inzicht in de verkiezingsorganisatie, verzoek ik u om opnieuw kennis te nemen van deze brief. Als dat nodig is voor een goed begrip, zal ik sommige elementen ervan hernemen in deze onderrichting.

I. ALGEMENE BEPALINGEN

1. Wetgeving

Het beginsel van de rechtstreekse verkiezing van de leden van de gemeenteraden en provincieraden is vastgelegd in artikel 162, tweede lid, 1°, van de Grondwet. De regeling van die rechtstreekse verkiezingen wordt overgelaten aan de wetgever.

Krachtens artikel 6, §1, VIII, 4° van de bijzondere wet tot hervorming der instellingen van 8 augustus 1980, gewijzigd met de bijzondere wet van 13 juli 2001, zijn de gewesten bevoegd voor de verkiezing van de provinciale, bovengemeentelijke, gemeentelijke en binnengemeentelijke organen, alsook van de organen van de agglomeraties en federaties van gemeenten, met inbegrip van de controle op de hierop betrekking hebbende verkiezingsuitgaven en de herkomst van de geldmiddelen die daaraan zijn besteed. Het Vlaamse Gewest mag echter niet raken aan de regelingen ingevoerd door de wet van 9 augustus 1988 tot wijziging van de Gemeentewet, de Gemeentekieswet, de organieke wet betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, de provinciewet, het Kieswetboek, de wet tot regeling van de provincieraadsverkiezingen en de wet tot regeling van de gelijktijdige parlements- en provincieraadsverkiezingen (hierna genoemd: de Pacificatiewet). Hoewel het Vlaamse Gewest bevoegd is inzake lokale besturen in de taal- en randgrensgemeenten, mag dus geen afbreuk worden gedaan aan de regelingen die door de Pacificatiewet werden ingevoerd.

Met het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011 (LPKD) keurde het Vlaams Parlement de kiesregelgeving goed voor de organisatie van de lokale en de provinciale verkiezingen. Dit decreet vervangt grotendeels de Gemeentekieswet en de wet tot regeling van de provincieraadsverkiezingen, vanzelfsprekend met uitzondering van de bepalingen waarvoor de federale overheid bevoegd is gebleven.

Met het Digitaal Kiesdecreet van 25 mei 2012 (DKD) heeft het Vlaams Parlement een tweede kiesdecreet goedgekeurd, dat betrekking heeft op de stemming door middel van een digitaal stelsysteem en waarin enkele digitale processen bij de organisatie van de verkiezingen in het algemeen worden geregeld.

Beide decreten werden voor het eerst toegepast bij de organisatie van de lokale en provinciale verkiezingen op 14 oktober 2012. Sindsdien werden in het LPKD verschillende wijzigingen aangebracht en ook het DKD werd op een aantal plaatsen gewijzigd.

Het LPKD is van toepassing op de organisatie van de gemeenteraads- en stadsdistrictsraadsverkiezingen in alle gemeenten van het Vlaamse Gewest en op de organisatie van de provincieraadsverkiezingen in alle provincies van het Vlaamse Gewest.

Ingevolge artikel 6 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011 hebben de verkiezingen voor de vernieuwing van de gemeenteraden, provincieraden en stadsdistrictsraden van rechtswege gelijktijdig plaats om de zes jaar op de tweede zondag van oktober. De eerstvolgende verkiezingen hebben bijgevolg plaats op 13 oktober 2024.

De gemeenten die bij de decreten van 19 april 2024 zijn samengevoegd tot een nieuwe gemeente, organiseren op 13 oktober 2024 de verkiezingen voor de eerste gemeenteraad van de nieuwe gemeente. De gemeente Borsbeek organiseert op dezelfde dag ook de verkiezing voor de eerste stadsdistrictsraad van het nieuwe stadsdistrict Borsbeek.

Die verkiezingen zijn, juridisch gezien, buitengewone verkiezingen waarvan de datum samenvalt met de gewone gemeenteraadsverkiezingen. Krachtens artikel 218, §3 en §3/1 LPKD worden deze verkiezingen georganiseerd met toepassing van de bepalingen voor de gewone verkiezingen.

Een aantal bepalingen van het LPKD moet voor deze verkiezingen echter toch anders gelezen worden, omdat op de verkiezingsdag de samen te voegen gemeenten nog altijd voor de organisatie instaan, maar de verkiezing gebeurt voor de nieuwe gemeente, die op dat ogenblik nog niet bestaat. Die bepalingen die anders gelezen moeten worden, zijn opgesomd in artikel 352, tweede lid van het decreet over het lokaal bestuur (DLB). Zo geldt de volgende specifieke bepaling met betrekking tot het gemeentelijk hoofdbureau: 'Voor de samengevoegde gemeenten wordt een gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau samengesteld' (artikel 352, tweede lid, 2° DLB). Er is dus geen afzonderlijk gemeentelijk hoofdbureau voor elke gemeente die samengevoegd wordt.

Alle bepalingen die in het LPKD en het DKD zijn opgenomen met betrekking tot het gemeentelijk hoofdbureau, gelden voor het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau.

Verderop in de tekst wordt duiding gegeven bij de andere specifieke bepalingen die gelden voor deze gemeenteraadsverkiezingen en voor de verkiezing van de eerste stadsdistrictsraad van het nieuwe stadsdistrict Borsbeek.

1.1. Toepasselijke regelgeving

Voor de uitvoering van uw opdracht als voorzitter van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau of van het stadsdistrictshoofdbureau is de volgende wetgeving van toepassing:

1° het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011 (LPKD);

2° het Digitaal Kiesdecreet van 25 mei 2012 (DKD);

3° het Decreet over het Lokaal Bestuur van 22 december 2017 (DLB);

1.2. Uitvoeringsbesluiten, modellen en formulieren

In uitvoering van het LPKD en het DKD heeft de Vlaamse Regering een aantal aanvullende regels opgenomen in uitvoeringsbesluiten. Waar nuttig verwijzen deze onderrichtingen daarnaar.

Zoals vermeld in de aanhef van deze brief, zijn de relevante regelgeving en de modellen en formulieren terug te vinden op de verkiezingswebsite vlaanderenkiest.be.

2. Taalgebruik bij de verkiezingen van 13 oktober 2024

De samengevoegde wetten van 18 juli 1966 op het gebruik van de talen in bestuurszaken (hierna SWT genoemd) (Belgisch Staatsblad van 2 augustus 1966) leggen de fundamentele regels vast voor het taalgebruik in bestuurszaken. Artikel 1, 5° van de SWT bepaalt uitdrukkelijk dat deze wetten van toepassing zijn op de verrichtingen bij de lokale en provinciale verkiezingen.

Daarnaast bevatten ook de artikelen 255 tot en met 260 van het LPKD specifieke bepalingen inzake het taalgebruik bij de verkiezingen.

2.1. Taalgebruik in de stem-, tel- en hoofdbureaus

Artikel 255 van het LPKD bepaalt dat de overheden en alle met stemverrichtingen belaste diensten, zoals de stembureaus, de telbureaus, de gemeentelijke hoofdbureaus, de stadsdistrictshoofdbureaus, de provinciale hoofdbureaus en de provinciedistrictshoofdbureaus uitsluitend het Nederlands gebruiken bij alle kiesverrichtingen.

Al wie de bepalingen omtrent het taalgebruik in het LPKD overtreedt, kan een strafrechtelijke sanctie worden opgelegd overeenkomstig artikelen 258 en 259 LPKD. De publieke rechtsvordering wegens overtreding van de bepalingen over het taalgebruik van het LPKD verjaart na verloop van vijf jaar na het feit waaruit de vordering is ontstaan.

Gelet op het LPKD, gebruikt u dus uitsluitend het Nederlands in uw correspondentie, bij contacten en vergaderingen met de verschillende bureaus die betrekking hebben op de verkiezingen.

2.2. Formulieren die bij de verkiezingen gebruikt worden

Bij elke verkiezing worden verschillende formulieren gebruikt. De volgende daarvan zijn verplicht te gebruiken:

- de formulieren om de uitbetaling van presentiegelden en vergoedingen te vragen;
- de processen-verbaal van de stem- en telbureaus;
- de volmachtformulieren.

Andere formulieren die op de website te vinden zijn, worden als dienstverlening aan de lokale besturen en aan de hoofdbureaus ter beschikking gesteld. Zij zijn vrijblijvend te gebruiken.

Alle formulieren dragen een nummer. Daarbij geldt volgende logica:

- de nummers van de formulieren voor de gemeenteraadsverkiezingen beginnen met een G;
- de nummers van de formulieren voor de provincieraadsverkiezingen beginnen met een P;
- de nummers van de formulieren voor de stadsdistrictsraadsverkiezingen beginnen met een D;
- de nummers van de formulieren voor de OCMW-raadsverkiezingen (in de zes Vlaamse faciliteitengemeenten rond Brussel en in Voeren) beginnen met een O;
- de nummers van de formulieren die van toepassing zijn op meerdere verkiezingen beginnen met een A.
- van sommige formulieren zijn varianten gemaakt die alleen van toepassing zijn op de gemeenten die op 1 januari 2025 samengevoegd worden, of op het nieuwe stadsdistrict Borsbeek; de nummers daarvan worden voorafgegaan door de letter S.

Gelet op artikel 256 LPKD, zijn de documenten betreffende kiesverrichtingen van de overheden en alle met stemverrichtingen belaste diensten die in een andere taal dan het Nederlands zijn opgesteld, nietig. De overheden en alle met stemverrichtingen belaste diensten mogen ze niet aanplakken, gebruiken of verspreiden. Deze regel is dus dwingend voor alle formulieren.

2.3. Stembiljetten en schermen op de stemcomputers

De stembiljetten en de schermen van de stemcomputers worden uitsluitend in het Nederlands opgesteld.

2.4. Uitnodigingsbrieven

De uitnodigingsbrieven voor de kiezers worden alleen in het Nederlands opgesteld en verzonden.

3. Vrijstelling van portkosten

De brievenpost die verzonden wordt in uitvoering van de kieswetten, is portvrij (art. 70 KB van 14 maart 2022 betreffende de postdiensten). Volgende documenten die u verstuurt, zijn bijgevolg vrij van portkosten:

1. de brieven waarmee u de andere leden van uw hoofdbureau aanwijst;
2. de briefwisseling tussen de leden van diverse bureaus;
3. de briefwisseling met betrekking tot de verkiezingen, gestuurd aan of door de voorzitters van de diverse bureaus.

De brievenpost verstuurd in uitvoering van de kieswetten moet bovenaan op de adreszijde, de gedrukte of geschreven vermelding "Kieswet - portvrij" dragen en in het adres zelf, de hoedanigheid van de geadresseerde of de afzender in verkiezingszaken (art. 71 KB van 14 maart 2022 betreffende de postdiensten).

Meer informatie vindt u op: <https://www.bpost.be/nl/verkiezingen-2024>.

4. Vergoeding, reisvergoeding en verzekeringen

4.1. Vergoeding en reisvergoeding voor de leden van de hoofdbureaus

Alle leden van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau en van het stadsdistrictshoofdbureau hebben recht op een vergoeding. De getuigen hebben geen recht op een vergoeding.

Bij besluit van 6 oktober 2023 heeft de Vlaamse Regering heeft dat presentiegeld vastgesteld op 133 euro voor de voorzitter en 89 euro voor de bijzitters en de secretaris van het hoofdbureau.

Om ervoor te zorgen dat de vergoeding uitbetaald kan worden, moet u het formulier G88 invullen. Op dat formulier vermeldt u de rekeningnummers van alle leden van uw bureau. U bezorgt dat formulier aan het provinciebestuur, dienst presentiegelden, samen met de formulieren die u van de voorzitters van de stembureaus (Ae44) of van de telbureaus (A44b) hebt gekregen. De telbureaus bezorgen u ook de formulieren van de stembureaus (A44a).

De leden van de bureaus hebben ook recht op een reisvergoeding als zij zitting hebben in een gemeente waar zij niet in de bevolkingsregisters zijn ingeschreven. De reisvergoeding is vastgesteld op 0,4237 euro per afgelegde kilometer.

Om de reisvergoeding aan te vragen gebruiken de leden van het hoofdbureau het formulier A97 en sturen zij dit naar het provinciebestuur, ten laatste op 13 januari 2025.

4.2. Verzekeringopolis

In uitvoering van artikel 4 van het besluit van de Vlaamse Regering van 6 oktober 2023 sluit de provincie een verzekeringopolis af bij een toegelaten verzekeringsonderneming om de lichamelijke en stoffelijke schade te dekken die voortvloeit uit ongevallen die de leden van de stem-, tel- en hoofdbureaus overkomen bij de uitoefening van hun ambt of op de heen- en terugweg van hun woonplaats naar de plaats waar hun bureau zitting heeft, of bij de vervulling van taken naar aanleiding van de verkiezingen. Deze polis dekt ook de burgerlijke aansprakelijkheid die voortvloeit uit de schade die door hun toedoen of door hun schuld aan derden wordt toegebracht.

4.3. Verdeling van de kosten over de gemeenten

De kosten, vermeld onder de punten 4.1 en 4.2 zijn volledig ten laste van de provincies. Van deze kosten moet dus niets verdeeld worden over de provincie en de gemeenten.

Alle overige kosten zijn volledig ten laste van de gemeenten. De kosten van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau zullen in onderlinge afspraak moeten verdeeld worden tussen de gemeenten die samenvoegen.

5. Stemrecht

5.1. Belgische burgers

5.1.1. Actief stemrecht (mogen stemmen)

Om gemeenteraadskiezer te zijn, moet men aan de volgende vier voorwaarden voldoen:

1. Belg zijn;
2. de leeftijd van 18 jaar hebben bereikt;
3. ingeschreven zijn in het bevolkingsregister van de gemeente; voor de stadsdistrictsraadsverkiezingen moet men niet alleen in het bevolkingsregister van de gemeente ingeschreven zijn, maar moet men ook in het stadsdistrict wonen (artikel 10 LPKD);
4. zich niet bevinden in een van de gevallen van uitsluiting of schorsing, die bepaald worden in artikel 15 van het LPKD:
  - door veroordeling levenslang ontzet zijn van de uitoefening van het kiesrecht;
  - in de uitoefening van het kiesrecht geschorst zijn;
dat is het geval voor:
    - de beschermde personen die krachtens artikel 492/1 van het Oud Burgerlijk Wetboek uitdrukkelijk onbekwaam zijn verklaard om hun politieke rechten uit te oefenen, en de geïnterneerden die krachtens artikel 9, §3 van de wet van 5 mei 2014 betreffende de internering uitdrukkelijk onbekwaam zijn verklaard om hun politieke rechten uit te oefenen
    - personen die door een veroordeling voor een bepaalde duur ontzet zijn van de uitoefening van hun kiesrecht.

De voorwaarden 1 en 3 moeten vervuld zijn op de dag dat de kiezerslijst wordt afgesloten (1 augustus 2024).

De voorwaarden 2 en 4 moeten vervuld zijn op de verkiezingsdag (13 oktober 2024).

5.1.2. Passief stemrecht (kandidaat mogen zijn)

Artikel 58 van het LPKD, in combinatie met artikel 8 van het LPKD, bepaalt dat men kiezer moet zijn om tot gemeenteraads- of stadsdistrictsraadslid verkozen te kunnen worden en het te blijven.

Voor de verkiezingen voor de eerste gemeenteraad van de nieuwe gemeenten die ontstaan ingevolge een samenvoeging van 2 of meer gemeenten, wordt de voorwaarde van artikel 58 LPKD dat men kiezer moet zijn, gelezen als dat men kiezer in een van de samengevoegde gemeenten moet zijn (artikel 352, tweede lid, 3° DLB). De kandidatenlijsten worden immers ingediend voor de verkiezing van de gemeenteraad van de nieuwe gemeente en worden samengesteld met kandidaten, afkomstig uit de kieskring van de nieuwe gemeente. In concreto betekent dit dus dat voorwaarde 3 moet worden gelezen als 'ingeschreven zijn in het bevolkingsregister van één van de samengevoegde gemeenten'.

Voor de verkiezing voor de eerste stadsdistrictsraad van het nieuwe stadsdistrict Borsbeek, zijn de gemeenteraadskiezers die wonen in de huidige gemeente Borsbeek, ook stadsdistrictsraadskiezer, aangezien het grondgebied van de gemeente Borsbeek het toekomstige stadsdistrict zal vormen.

Niet verkiesbaar zijn de personen die veroordeeld zijn, zelfs met uitstel, wegens een van de misdrijven vermeld in artikel 240, 241, 243 en 245 tot en met 248 van het Strafwetboek, gepleegd tijdens de uitoefening van een gemeenteambt. Die onverkiesbaarheid eindigt 12 jaar na de veroordeling.

5.2. Niet-Belgische burgers

Het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, zoals gewijzigd bij het Verdrag betreffende de Europese Unie, het zogenaamde Verdrag van Maastricht, erkent in artikel 8 B, §1, voor elke burger van de Unie die in een lidstaat verblijft waarvan hij geen onderdaan is, het actief en passief stemrecht voor gemeenteraadsverkiezingen in de lidstaat waar hij verblijft, onder dezelfde voorwaarden als de onderdanen van die staat.

Krachtens die bepaling heeft de Raad van de Europese Unie op 19 december 1994 een richtlijn aangenomen tot bepaling van die voorwaarden (richtlijn nr. 94/80/EG, bekendgemaakt in het Publicatieblad van de Europese Unie nr. L 368/38 van 31 december 1994).

Die richtlijn werd in de Belgische wetgeving omgezet bij de wet van 27 januari 1999 tot wijziging van de wet van 19 oktober 1921 tot regeling van de provincieraadsverkiezingen, van de Nieuwe Gemeentewet en van de Gemeentekieswet, en tot uitvoering van de richtlijn van de Raad van de Europese Unie nr. 94/80/EG van 19 december 1994 (Belgisch Staatsblad van 30 januari 1999).

De wet van 19 maart 2004 betreffende de toekenning van het actief kiesrecht bij de gemeenteraadsverkiezingen aan vreemdelingen, werd gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 23 april 2004.

De bovenstaande wetgeving werd overgenomen in het LPKD (artikel 11 tot en met 14).

Aan de lokale verkiezingen kunnen bijgevolg ook niet-Belgische inwoners van een gemeente in Vlaanderen onder bepaalde voorwaarden deelnemen. Dat actief kiesrecht is beperkt tot de verkiezing voor de gemeenteraden en voor de stadsdistrictsraden, en geldt niet voor de provincieraadsverkiezingen en ook niet voor de rechtstreekse OCMW-raadsverkiezingen in Voeren en in de Vlaamse faciliteitengemeenten rond Brussel.

Niet-Belgische inwoners die de nationaliteit bezitten van een lidstaat van de Europese Unie, hebben bovendien passief kiesrecht: ze kunnen verkozen worden tot gemeenteraadslid of tot lid van de stadsdistrictsraden. Zij kunnen ook kandidaat zijn voor de rechtstreekse verkiezingen van de OCMW-raad in de Vlaamse faciliteitengemeenten rond Brussel en in Voeren. Zij kunnen echter geen kandidaat zijn voor de provincieraadsverkiezingen.

Niet-Belgische burgers van buiten de Europese Unie hebben alleen actief stemrecht.

5.2.1. Actief stemrecht voor de niet-Belgische burgers (mogen stemmen)

Zowel niet-Belgische EU-burgers als niet-EU-burgers kunnen op 13 oktober 2024 hun stem uitbrengen voor de gemeenteraadsverkiezingen en voor de stadsdistrictraadsverkiezingen, op voorwaarde dat ze zich voor 1 augustus 2024 als kiezer hebben laten registreren.

Om gemeenteraadskiezer te zijn, moet de niet-Belgische burger aan dezelfde voorwaarden voldoen als de Belgische burger, met uitzondering uiteraard van de nationaliteitsvoorwaarde, en moet hij zich geregistreerd hebben op de kiezerslijst van de gemeente. Hij moet daartoe een verzoek richten aan het college van burgemeester en schepenen van de gemeente waar hij in het bevolkingsregister of in het vreemdelingenregister is ingeschreven.

Voor de inschrijving op de kiezerslijsten (de voorwaarden, de digitale toepassing of de formulieren die men moet gebruiken en de procedure die men moet volgen) verwijs ik naar website van de FOD Binnenlandse Zaken: <https://verkiezingen.fgov.be/kiezers/hoe-inschrijven>.

Een niet-Belg kan zijn aanvraag om ingeschreven te worden als gemeenteraadskiezer indienen tot en met 31 juli 2024. Als de persoon bij de indiening van zijn aanvraag (bijvoorbeeld op 24 mei 2024) nog niet aan de voorwaarde van vijf jaar wettig verblijf in België voldoet, maar er wel aan kan voldoen tegen uiterlijk 31 juli 2024, kan zijn aanvraag niet verworpen worden. De beslissing van het college van burgemeester en schepenen moet daarentegen worden uitgesteld tot de dag waarop de vreemdeling aan de voorwaarde van vijf jaar ononderbroken hoofdverblijfplaats in België voldoet.

Als een onderdaan van een van de lidstaten van de Europese Unie is ingeschreven op de kiezerslijst voor de verkiezing van het Europese Parlement, en hij wil deelnemen aan de lokale verkiezingen, dan moet hij toch een aanvraag tot inschrijving in de kiezerslijst doen. Zijn inschrijving op de kiezerslijst voor de Europese verkiezingen geldt niet voor de lokale verkiezingen.

Daarentegen moeten diegenen die al waren geregistreerd voor de lokale verkiezingen in 2018, zich niet opnieuw laten registreren. Ze ontvangen een uitnodigingsbrief, tenzij zij zich ondertussen hebben laten uitschrijven uit het kiesregister of als ze om een andere reden geschrapt zijn uit de kiezerslijst. Dat moet ook gebeurd zijn uiterlijk op 31 juli 2024.

De aanvraag tot inschrijving op de kiezerslijst voor de gemeenteraadsverkiezingen moet ingediend worden uiterlijk op 31 juli 2024 door middel van de digitale toepassing of met de formulieren, die de federale overheid heeft vastgesteld. De links naar die digitale toepassing en naar die formulieren zijn ook te vinden op de website vlaanderenkiest.be. Wie een aanvraag indient na 31 juli 2024, kan ten vroegste deelnemen aan de eerstvolgende lokale verkiezing na 13 oktober 2024.

5.2.2. Passief stemrecht voor de niet-Belgische EU-onderdanen (kandidaat mogen zijn)

Niet-Belgen met een nationaliteit van een van de andere lidstaten van de Europese Unie, moeten aan dezelfde voorwaarden voldoen als de Belgische kandidaten (behalve aan de nationaliteitsvoorwaarde natuurlijk) en zijn bovendien ook niet verkiesbaar als zij:

- 1° in een lokale basisoverheid van een andere lidstaat van de Europese Unie een ambt of mandaat uitoefenen dat gelijkwaardig is aan dat van gemeenteraadslid, schepen of burgemeester;
- 2° in een andere lidstaat van de Europese Unie functies uitoefenen die gelijkwaardig zijn met die, vermeld in artikel 10 van het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur;
- 3° op de datum van de verkiezing ontheven of geschorst zijn van het verkiesbaarheidsrecht in hun land van herkomst.

5.3. Overzichten

Overzicht: wie kan voor welke raad kiezen?

	Belgen	EU-onderdanen	niet-EU-onderdanen
Provincieraad	JA <i>artikel 10 LPKD</i>	NEEN	NEEN
Gemeenteraad	JA <i>artikel 8 LPKD</i>	JA, na registratie <i>artikel 11 LPKD</i>	JA, na registratie <i>artikel 13 LPKD</i>
Stadsdistrictsraad	JA <i>artikel 10 LPKD</i>	JA, na registratie <i>artikel 11 LPKD</i>	JA, na registratie <i>artikel 13 LPKD</i>

Overzicht: wie kan voor welke raad verkozen worden?

	Belgen	EU-onderdanen	niet-EU-onderdanen
Provincieraad	JA <i>artikel 59 LPKD</i>	NEEN	NEEN
Gemeenteraad	JA <i>artikel 58 LPKD</i>	JA <i>Artikel 58 LPKD</i>	NEEN
Stadsdistrictsraad	JA <i>artikel 58 LPKD</i>	JA <i>artikel 58 LPKD</i>	NEEN

5.4. Stemverrichtingen

5.4.1. Belgische kiezers

De Belgen die ingeschreven zijn in een Belgische gemeente, overhandigen een witte uitnodigingsbrief en hun identiteitskaart. Zij kunnen stemmen voor alle verkiezingen.

In de gemeenten waar met potlood en papier wordt gestemd, krijgen de Belgen twee stembiljetten: een wit voor de verkiezing van de gemeenteraad en een groen voor de verkiezing van de provincieraad.

In de gemeenten waar digitaal wordt gestemd, ontvangen de Belgische kiezers een chipkaart die de voorzitter van het stembureau zo geactiveerd heeft dat ze voor beide verkiezingen gebruikt kan worden (en voor de stadsdistrictsraadsverkiezingen als die er zijn).

5.4.2. Niet-Belgische kiezers

De niet-Belgische kiezers, zowel met een nationaliteit van de Europese Unie als met een nationaliteit van buiten de Europese Unie, die zich als kiezer hebben laten registreren, worden afzonderlijk vermeld op de kiezerslijst. Die kiezers overhandigen een lichtblauwe uitnodigingsbrief met de vermelding 'Niet-Belgische nationaliteit' en hun identiteitskaart. Zij kunnen alleen stemmen voor de gemeenteraad en voor de stadsdistrictsraad, niet voor de provincieraad. Zij ontvangen dus alleen een wit stembiljet voor de gemeenteraad of een chipkaart die zodanig geactiveerd is dat ze alleen gebruikt kan worden om een stem uit te brengen voor de gemeenteraad (en in Antwerpen en Borsbeek ook voor de stadsdistrictsraad).

5.4.3. Volgorde van de verkiezingen bij digitale stemming

De volgorde van de verkiezingen bij het digitaal stemmen werd bepaald in het Digitaal Kiesdecreet, artikel 16, §2, tweede lid. De kiezers brengen hun stem uit in de onderstaande volgorde:

- gemeenteraad;
- in voorkomend geval: stadsdistrictsraad;
- provincieraad.

II. ONDERRICHTINGEN VOOR HET GEZAMENLIJK GEMEENTELIJK HOOFDBUREAU EN HET STADSDISTRICTSHOOFDBUREAU

De nieuwe gemeenten waarvoor de gemeenteraadsverkiezingen worden georganiseerd, gaan pas van start op 1 januari 2025. Als achtergrond bij de onderrichtingen die volgen, geef ik hier de essentie mee van de belangrijkste verschillpunten met de organisatie van de 'gewone' gemeenteraadsverkiezingen:

- de stemafdelingen krijgen de naam van de nieuwe gemeente, gevolgd door een volgnummer. Voor die volgnummers is het essentieel dat de gemeenten die samengevoegd worden, onderling duidelijk afspreken welke gemeente begint te nummeren van 1 en tot hoeveel, en vanaf hoeveel de andere gemeente de nummering verderzet. De stemafdelingen van elk van de samengevoegde gemeenten kunnen dus alleen kiezers bevatten van de eigen gemeente en geen kiezers die inwoner zijn van de andere gemeente die ermee wordt samengevoegd;
- om kandidaat te mogen zijn bij de gemeenteraadsverkiezingen voor de eerste gemeenteraad van de nieuwe gemeente moet de voorwaarde dat men kiezer moet zijn, gelezen worden als dat men kiezer in een van de samengevoegde gemeenten moet zijn. De kandidatenlijsten worden immers ingediend voor de verkiezing van de gemeenteraad van de nieuwe gemeente, en worden samengesteld met kandidaten, afkomstig uit de kieskring van de nieuwe gemeente;
- de stemmen voor de verkiezing van de eerste gemeenteraad van een nieuwe gemeente worden getotaliseerd door het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau.

In de stad Antwerpen en in Borsbeek gelden deze onderrichtingen ook voor de stadsdistrictshoofdbureaus, voor wat betreft de voorbereiding van de verkiezingen (rubrieken 1 tot en met 7). Zodra de stemming voorbij is, voeren de stadsdistrictshoofdbureaus de taken uit die in gemeenten zonder stadsdistricten door het gemeentelijk hoofdbureau uitgevoerd worden (rubrieken 9 tot en met 12). De onderrichtingen van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau van de stad Antwerpen voor de fase na de stemming zijn analoog aan de onderrichtingen voor het provinciaal hoofdbureau voor die fase.

1. Opdracht en samenstelling van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau en van het stadsdistrictshoofdbureau

Het LPKD bepaalt dat in elke gemeente een gemeentelijk hoofdbureau wordt samengesteld (artikel 37, § 1 LPKD) en dat in elk stadsdistrict een stadsdistrictshoofdbureau wordt samengesteld (artikel 38, §1 LPKD).

Voor de gemeenten die worden samengevoegd bij decreet van 19 april 2024 en die de verkiezingen organiseren voor de eerste gemeenteraad van de nieuwe gemeente die van start gaat op 1 januari 2025, moet artikel 37, §1 LPKD op de volgende manier worden gelezen: 'Voor de samengevoegde gemeenten wordt een gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau samengesteld' (artikel 352, tweede lid, 2° DLB).

Er is dus geen afzonderlijk gemeentelijk hoofdbureau voor elke gemeente die samengevoegd wordt.

Dit gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau wordt samengesteld conform de paragrafen 2, 3 en 4 van artikel 37 LPKD. Conform deze bepalingen en conform artikel 38 LPKD bestaan het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau en het stadsdistrictshoofdbureau uit:

1. een voorzitter;
2. een plaatsvervangende voorzitter die als vierde bijzitter functioneert als hij de voorzitter niet effectief vervangt;
3. drie bijzitters en vier plaatsvervangende bijzitters; als de plaatsvervangende voorzitter de voorzitter effectief vervangt, dan wordt hij zelf als bijzitter vervangen door een plaatsvervangend bijzitter;
4. een secretaris. De secretaris is niet stemgerechtigd bij de besluitneming van het bureau (artikel 37, §4 en artikel 38, §4 LPKD).

De vergaderingen van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau mogen ook bijgewoond worden door de gemeentelijke coördinatoren, die daar een adviserende stem hebben (artikel 37, §8 LPKD). Die gemeentelijke coördinator is een gemeentelijk personeelslid, aangewezen door het college van burgemeester en schepenen van elk van de samengevoegde gemeenten en belast met de coördinatie van de taken voor de organisatie van de verkiezingen die aan het college van burgemeester en schepenen van elk van de samengevoegde gemeenten worden toevertrouwd. Dat personeelslid fungeert ook als contactpersoon voor de vrederechter of de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg, het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau, het Agentschap Binnenlands Bestuur en de opgeroepen burgers. In de gemeenten die samenvoegen, zullen dus twee (of drie) coördinatoren de vergaderingen van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau mogen bijwonen.

De voorzitter van het hoofdbureau mag een coördinator echter ook kiezen als bijzitter of secretaris van zijn bureau. Daar is geen bezwaar tegen: hij combineert dan de twee functies.

De gemeenten die samenvoegen, kunnen ook gebruik maken van de mogelijkheden die **artikel 356, eerste lid van het DLB** biedt om voorafgaand aan de samenvoeging beroep te doen op elkaars personeel, op voorwaarde dat dit geregeld is in een beheersovereenkomst. Beide gemeenten kunnen dan dezelfde persoon aanduiden, die toeziet op de coördinatie van taken voor verkiezingen in beide (of de drie) samen te voegen gemeenten.

De kandidaten mogen geen deel uitmaken van het bureau. Ze mogen wel getuige zijn. Per lijst mag één getuige de vergadering bijwonen. Op de voordrachtsakte kan een lijst een getuige en een plaatsvervangende getuige aanwijzen die de vergaderingen van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau of van het stadsdistrictshoofdbureau mogen bijwonen. Zij hebben het recht hun opmerkingen in het proces-verbaal te doen opnemen (artikel 110 en 111 LPKD).

Het **gemeentelijk hoofdbureau** wordt voorgezeten:

- a) in de gemeenten die hoofdplaats zijn van een gerechtelijk arrondissement: door de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg of, als hij verhinderd is, door de magistraat die hij aanwijst (artikel 37, §2, eerste lid LPKD);
- b) in de gemeenten die hoofdplaats zijn van een gerechtelijk kanton: door de vrederechter of, als hij verhinderd is, door een plaatsvervanger die hij aanwijst (artikel 37, §2, tweede lid LPKD);
- c) in alle andere gemeenten: door een gemeenteraadskiezer die de vrederechter van het gerechtelijk kanton benoemt (artikel 37, §2, derde lid LPKD).

Het **stadsdistrictshoofdbureau** wordt voorgezeten door een gemeenteraadskiezer die de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg benoemt (artikel 38, §2 LPKD).

Het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau en het stadsdistrictshoofdbureau moeten uiterlijk op 9 september 2024 (34 dagen voor de verkiezingen) samengesteld zijn (artikel 37, §5 en artikel 38, §5 LPKD). De voorzitter wijst de bijzitters en de secretaris van zijn bureau aan uit de gemeenteraadskiezers van een gemeente van het Vlaamse Gewest. De keuze van de voorzitter wordt door geen andere voorwaarde beperkt (artikel 37, §3 en §4, en artikel 38, §3 en §4 LPKD). Hij kan daarbij gebruik maken van de modelbrief die het Agentschap Binnenlands Bestuur heeft opgesteld (de formulieren SG02, D02a en SD02a, D02b en D02c).

Uiterlijk op 31 augustus 2024 zendt het college van burgemeester en schepenen aan de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg of aan de vrederechter twee voor echt verklaarde uittreksels uit de kiezerslijst, opgemaakt per stemafdeling. Die uittreksels worden bezorgd tegen ontvangstbewijs of met een aangetekende brief (artikel 24, eerste lid LPKD). In Antwerpen voegt het college hierbij twee extra voor echt verklaarde uittreksels uit de kiezerslijst, opgemaakt per stadsdistrict en per stemafdeling (artikel 25, eerste lid LPKD).

De voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg of de vrederechter bezorgt een kopie van die uittreksels aan de voorzitter van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau en in de stad Antwerpen en in Borsbeek ook aan de voorzitter van het stadsdistrictshoofdbureau. Hij doet dat, zodra hij ze in zijn bezit heeft, en uiterlijk op maandag 16 september 2024 (zevenentwintig dagen voor de verkiezingen), met een aangetekende brief of tegen ontvangstbewijs (artikel 24, derde lid en artikel 25, tweede lid LPKD).

De gemeentebesturen bezorgen op de dag van de verkiezingen of de dag ervoor, rechtstreeks aan alle voorzitters van de stembureaus de kiezerslijst van hun stemafdeling, met inbegrip van de wijzigingen die het college van burgemeester en schepenen nog aanbrengt conform artikel 17, 18, 31, vierde lid en artikel 33, §7 LPKD.

De belangrijkste taken van de voorzitter van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau zijn:

- het toezicht op het testen van de software voor het kandidaten- en het resultatenbeheer;
- het in ontvangst nemen van de kandidatenlijsten voor de gemeenteraadsverkiezingen;
- de verwerking van de uitslagen van alle verkiezingen;

- het toezicht op het verloop van alle verkiezingen in de samengevoegde gemeenten (niet voor het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau van de stad Antwerpen).

De belangrijkste taken van de voorzitter van het stadsdistrictshoofdbureau zijn:

- het toezicht op het testen van de software voor het kandidaten- en het resultatenbeheer;
- het in ontvangst nemen van de kandidatenlijsten voor de stadsdistrictsraadsverkiezingen;
- de verwerking van de uitslagen van alle verkiezingen;
- het toezicht op het verloop van alle verkiezingen in het stadsdistrict.

Op verzoek van de voorzitter van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau of van het stadsdistrictshoofdbureau stellen de colleges van burgemeester en schepenen van de samengevoegde gemeenten hem het personeel en het materiaal ter beschikking dat hij nodig heeft voor zijn opdracht. Het college bepaalt de vergoeding die aan de aangewezen personen wordt toegekend. In de gemeenten met digitale stemming krijgen de voorzitters, hun plaatsvervangers en de secretarissen van de stembureaus de nodige praktische opleiding door de gemeente.

2. De voordrachtsakten van kandidaten en de aanwijzing van de getuigen

2.1. Bericht van de voorzitters van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau en van het stadsdistrictshoofdbureau aan de kiezers betreffende het indienen van de voordrachtsakte

Uiterlijk op 3 september 2024 maken de voorzitters van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau en van het stadsdistrictshoofdbureau bekend dat:

- de lijsttrekker van de kandidatenlijst de voordrachtsakte digitaal moet indienen met de webtoepassing op www.vlaanderenkiest.be;
- de voordrachtsakten van kandidaten digitaal kunnen worden ingediend vanaf woensdag 4 september 2024 om 9 uur tot zaterdag 14 september 2024 om 16 uur ;
- eventuele bijlagen op papier in ontvangst genomen worden op zaterdag 14 september 2024 tussen 9 en 12 uur en tussen 13 en 16 uur, met vermelding van de plaats waar de voorzitter die bijlagen in ontvangst neemt.

De voorzitter kan dat bekendmaken via de websites van de samengevoegde gemeenten of op een fysieke gegevensdrager, zoals het gemeentelijk informatieblad of via aanplakking (artikel 1, §3, derde lid BVR 1 december 2023 tot uitvoering van het LPKD wat betreft de indiening van de voordrachtsakten van kandidaten voor de lokale en provinciale verkiezingen).

De bekendmaking voor de gemeenteraadsverkiezing moet dus gebeuren in elk van de samengevoegde gemeenten en de voordrachtsakten van kandidaten voor de verkiezing van de eerste gemeenteraad van de nieuwe gemeente moeten worden ingediend bij de voorzitter van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau.

De voorzitter kan daarbij gebruik maken van de modelteksten die het Agentschap Binnenlands Bestuur heeft opgesteld (de formulieren SA21 of D21).

De voorzitter zal dus geen voordrachtsakten op papier meer in ontvangst nemen.

Op de voordrachtsakte van kandidaten kan een lijst een getuige en een plaatsvervangende getuige aanwijzen voor de vergaderingen van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau of van het stadsdistrictshoofdbureau. Die getuigen hebben het recht hun opmerkingen in de processen-verbaal te doen opnemen (artikel 110 en 111 LPKD).

2.2. De voordracht

2.2.1. De voordrachtsakte

De voordrachtsakten voor de gemeenteraadsverkiezing in de samengevoegde gemeenten en voor de stadsdistrictsraadsverkiezing moeten met de webtoepassing worden aangemaakt en ingediend.

De kandidaten kunnen kiezen of ze hun kandidatuur digitaal of manueel ondertekenen. In geval van digitale ondertekening zal een pdf-bestand met de digitale handtekening op de centrale servers worden opgeslagen. U kan dat opvragen en verifiëren. Kandidaten die niet digitaal wensen te ondertekenen, kunnen hun handtekening enkel manueel plaatsen op de voordrachtsakte die de voorzitter afdruckt na de indiening, tot op het ogenblik dat het gemeentelijk hoofdbureau of het stadsdistrictshoofdbureau de kandidatenlijsten voorlopig afsluit.

De kandidaten die de voordrachtsakten hebben ingediend, mogen ter plaatse inzage nemen van alle ingediende voordrachten en mogen schriftelijk hun opmerkingen aan het hoofdbureau meedelen. Artikel 85 van het LPKD bepaalt dat zij van dat recht gebruik mogen maken op zaterdag 14 september tijdens de periode dat de eventuele bijlagen mogen ingediend worden, en tot twee uur na het verstrijken van die termijn (tot 18 uur), en op maandag 16 september, tussen 13 en 16 uur (de zeventwintigste dag voor de verkiezingen).

Na de kennisname van de digitaal ingediende voordrachtsakten (lees: import via de webtoepassing) op zaterdag 14 september 2024, tussen 9 en 12 uur en tussen 13 en 16 uur, verstuurt de webtoepassing automatisch een ontvangstmelding van de voorzitter aan de indieners.

De voorzitter drukt de digitaal ingediende voordrachtsakten af.

Bij de kennisname van de ingediende voordrachtsakten kan de voorzitter de indiener altijd wijzen op de controles die krachtens de wetgeving moeten worden uitgevoerd. Hij mag alle nuttige informatie of toelichtingen geven over de te vervullen formaliteiten. Hoewel de voorzitter daartoe niet verplicht is, kan hij ook al wijzen op sommige onregelmatigheden die hij vaststelt en die, als ze tijdig verbeterd worden, de akte alsnog geldig zouden kunnen maken.

De voorzitter mag echter tegenover de indieners van de voordrachtsakte geen beoordeling doen over de geldigheid van de voordracht. Deze bevoegdheid komt toe aan het hoofdbureau. Hij mag een voordrachtsakte die ingediend wordt binnen de wettelijke termijn niet weigeren, ook al vertoont die duidelijke onvolkomenheden.

De voorzitter kan de lijstindieners uitnodigen om de eventuele benodigde wijzigingen aan te brengen op de afgedrukte voordrachtsakte, zodat deze alsnog geldig wordt. Eventuele verbeteringen moeten voor zaterdag 14 september 2024 om 16 uur handgeschreven genoteerd worden op de afgedrukte voordrachtsakte en ondertekend door de lijstindieners. Deze verbeteringen worden daarna ook in de webtoepassing ingevoerd. Zolang de verbetering niet op de akte is aangebracht, mag de voorzitter de akte nog niet ter inzage geven aan andere lijstindieners. Als een lijstindieners toch inzage vraagt, moet de voorzitter hem ervan op de hoogte brengen dat de lijstindieners er nog een wijziging op komt aanbrengen en dat de voordrachtsakte dus nog niet definitief is. Vanaf het ogenblik dat de voorzitter de akte ter inzage legt, kunnen er geen wijzigingen meer op worden aangebracht.

2.2.2. Toelichting bij de voordrachtsakte (artikel 71 LPKD)

De voordrachtsakte vermeldt de voornaam, eventueel de roepnaam, de achternaam, de geboortedatum, het geslacht, het rijksregisternummer, de hoofdverblijfplaats, de nationaliteit en de handtekening van de kandidaten.

De voordrachtsakte vermeldt ook in bijlage de voornaam, de achternaam, het rijksregisternummer, de hoofdverblijfplaats, de nationaliteit en de handtekening van de kiezers die hen voordragen, of van het aftredend raadslid dat hen voordraagt.

1° voornaam van de kandidaat

Op de voordrachtsakte moet de kandidaat zijn eerste voornaam vermelden zoals die op zijn identiteitskaart voorkomt.

Een kandidaat kan er wel voor opteren om met een andere voornaam op het stembiljet of op het computerscherm vermeld te worden, als die andere voornaam zijn gebruikelijke voornaam of roepnaam is. Dat kan hij doen door op de voordrachtsakte ook het afzonderlijke vak 'Voornaam op het stembiljet of op het computerscherm (roepnaam)' in te vullen. Die gebruikelijke voornaam of roepnaam wordt dan op het stembiljet of op het computerscherm geplaatst, in plaats van de officiële voornaam. Voor het gebruik van een roepnaam gelden de volgende regels:

- de gekozen voornaam moet een van de voornamen zijn die vermeld staan op de identiteitskaart, of moet een afgeleide zijn van een van die voornamen. Het afkorten van een voornaam, zoals bijvoorbeeld Fred voor Alfred of voor Frederik, Jef voor Jozef, Kris voor Christine, Mo voor Mohammed, Fa voor Fatima, is toegestaan. De kandidaat vult op de voordrachtsakte zijn officiële voornaam en zijn roepnaam in;
- als de kandidaat als roepnaam een naam invult die niet vermeld staat op zijn identiteitskaart en er ook geen afgeleide van is, dan moet hij aan de voordrachtsakte een akte van bekendheid toevoegen, waarbij de vrederechter, een notaris of de burgemeester bevestigt dat de kandidaat algemeen bekend staat met die voornaam.

Ik wijs erop dat uitsluitend het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau en het stadsdistrictshoofdbureau bevoegd zijn om te beslissen over de geldigheid van de kandidaturen en over de namen die op het stembiljet of op de stemcomputer zullen verschijnen. De beslissingen van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau en van het

stadsdistrictshoofdbureau zijn niet vatbaar voor beroep, behalve als het gaat over de verkiesbaarheid van de kandidaten.

2° achternaam van de kandidaat

Op de voordrachtsakte moet de kandidaat zijn achternaam vermelden zoals die op zijn identiteitskaart voorkomt.

Als de kandidaat wil dat de naam van zijn echtgenoot of echtgenote op het stembiljet of op het scherm van de stemcomputer aan zijn eigen naam wordt toegevoegd, dan kan hij dat ook op de voordrachtsakte invullen in een apart vak 'Naam op het stembiljet of op het computerscherm'. Dat geldt ook voor kandidaten die samenwonen met een wettelijk samenlevingscontract en voor kandidaten wiens partner overleden is. De kandidaat kiest zelf in welke volgorde de namen vermeld worden.

Het LPKD laat nu ook toe dat een kandidaat van wie de achternaam samengesteld is uit twee of meer afzonderlijke namen, op de voordrachtsakte mag invullen met welke van die namen hij vermeld wil worden op het stembiljet of op het scherm van de stemcomputer (art. 71, tweede lid LPKD). Als de kandidaat met slechts een deel van zijn samengestelde achternaam bekend staat bij het publiek, mag hij een of meer van die namen weglaten op het stembiljet of op het scherm van de stemcomputer, om te vermijden dat de kiezer in verwarring gebracht wordt door de vermelding van de verschillende afzonderlijke namen, waardoor hij minder herkenbaar wordt voor de kiezer.

Het gaat om een strikt afgebakende afwijking, die niet toelaat om andere wijzigingen aan te brengen aan de achternaam van een kandidaat, of om hem zelfs volledig te vervangen door een bijnaam of artiestennaam. De voorzitter weigert het gebruik van een naam die geen deel is van de samengestelde achternaam. Als de voorzitter de keuze van de kandidaat weigert om een andere reden, moet dat vermeld worden in het proces-verbaal van het hoofdbureau.

3° Rijksregisternummer

De Vlaamse overheid heeft een aantal maatregelen genomen, waardoor de taak van het gemeentelijk hoofdbureau en van het stadsdistrictshoofdbureau aanzienlijk wordt vereenvoudigd. Zo moeten de kandidaten krachtens artikel 71 van het LPKD, naast de identificatiegegevens die vroeger al in de akte moesten worden opgenomen, verplicht het nummer van het Rijksregister op de voordrachtsakte vermelden.

Dat maakt het mogelijk om via een digitale verbinding met het Rijksregister een snelle controle te doen op naam, leeftijd, geslacht, woonplaats, status als kiezer en nationaliteit.

De controle van de woonplaats van kandidaten voor de stadsdistrictsraadsverkiezingen gebeurt ook via het Rijksregister, maar uitsluitend op basis van de postcode, aangezien deelgemeenten niet opgenomen zijn in het Rijksregister. Bpost heeft alle adressen in Antwerpen gecorrigeerd waarbij de postcode niet overeenkwam met de deelgemeente. Het stadsdistrictshoofdbureau moet bijgevolg geen aparte controle uitvoeren.

4° eventuele verklaring van fractievorming

Als algemeen principe bepaalt artikel 36, §1 van het decreet over het lokaal bestuur dat de gemeenteraadsleden of de stadsdistrictsraadsleden (in toepassing van artikel 126 van het decreet over het lokaal bestuur) die op eenzelfde lijst verkozen zijn, één fractie vormen in de nieuw verkozen raad.

In afwijking van die basisregel bevat artikel 36, §2 van het decreet over het lokaal bestuur de mogelijkheid voor de kandidaat-raadsleden die op eenzelfde lijst verkozen zijn, om ervoor te opteren om twee fracties in de gemeenteraad of in de stadsdistrictsraad te vormen. Op die wijze wordt tegemoet gekomen aan de gevolgen van de realiteit dat twee partijen samen één voordrachtsakte indienen.

Artikel 36, §2 van het decreet over het lokaal bestuur bepaalt via artikel 71, vijfde lid LPKD de volgende voorwaarden om af te wijken van het principe dat de raadsleden, verkozen op een lijst, één fractie vormen:

- de voordrachtsakte van kandidaten vermeldt dat de kandidaten beslissen dat de op de lijst verkozen raadsleden twee fracties vormen;
- de naam van de lijst moet minstens de namen van de twee fracties bevatten en moet blijven voldoen aan de andere decretale bepalingen over de lijstnaam (zie hieronder punt 7°);
- de voordrachtsakte vermeldt voor alle kandidaten tot welke fractie zij zullen behoren in geval van verkiezing.

Als een lijst waarvan de kandidaten hebben vermeld dat de op de lijst verkozen raadsleden twee fracties vormen, niet voldoet aan een van de bovenstaande voorwaarden, dan wijst het hoofdbureau de lijst af.

Bij gebruik van een beschermde lijstnaam moet de naam van de lijst beginnen met de beschermde lijstnaam.

De keuze om twee fracties te vormen, is niet herroepbaar, ook niet met een verbeteringsakte. Een kandidaat kan zijn keuze voor een fractie ook niet wijzigen.

Na de definitieve afsluiting van de kandidatenlijsten bezorgt de voorzitter van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau een exemplaar van die voordrachtsakte en een exemplaar van een eventuele verbeteringsakte aan de algemeen directeur-coördinator (artikel 92, zevende lid LPKD). De voorzitter van het stadsdistrictshoofdbureau bezorgt een exemplaar van die voordrachtsakte en een exemplaar van een eventuele verbeteringsakte aan de districtssecretaris (artikel 99, 8° LPKD). De voorzitter van het stadsdistrictshoofdbureau van Borsbeek bezorgt dat aan de algemeen directeur van de gemeente Borsbeek, aangezien het stadsdistrict Borsbeek nog niet bestaat en er dus ook nog geen districtssecretaris is.

5° aantal kandidaten

Op eenzelfde lijst mogen niet meer kandidaten voorkomen dan er raadsleden te kiezen zijn (artikel 75 LPKD).

Bij besluit van 26 april 2024 heeft de Vlaamse Regering het aantal te verkiezen mandatarissen vastgesteld op basis van de bevolkingsaantallen op 1 januari 2024.

- gemeenteraadsverkiezingen

Gelet op de samenvoegingsdecreten van 19 april 2024 heeft de Vlaamse Regering voor de nieuwe gemeenten het aantal te verkiezen raadsleden vastgesteld op basis van de som van de bevolkingsaantallen van de samen te voegen gemeenten (artikel 4, §3, eerste lid DLB). Hieronder vindt u een overzicht van het aantal te verkiezen gemeenteraadsleden in de nieuwe gemeenten, zoals vastgesteld bij het besluit van de Vlaamse Regering van 26 april 2024. Tussen haakjes staan de samengevoegde gemeenten. Daarnaast vindt u ook het maximum aantal te begeven schepenmandaten (artikel 42 DLB). Dit overzicht houdt rekening met de bepaling in artikel 355, eerste lid van het DLB, dat het college van burgemeester en schepenen in de eerste bestuursperiode twee extra schepenen mag tellen.

nieuwe gemeenten (samengevoegde gemeenten)	aantal raadsleden	maximum aantal schepenen
Antwerpen (Antwerpen en Borsbeek)	55	9 + 2
Bilzen-Hoeselt (Bilzen en Hoeselt)	35	6 + 2
Tessenderlo-Ham (Tessenderlo en Ham)	31	6 + 2
Hasselt (Hasselt en Kortesseem)	43	7 + 2
Tongeren-Borgloon (Tongeren en Borgloon)	35	6 + 2
Lochristi (Lochristi en Wachtebeke)	31	6 + 2
Lokeren (Lokeren en Moerbeke)	37	7 + 2
Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht (Beveren, Kruibeke en Zwijndrecht)	43	7 + 2
Nazareth-De Pinte (Nazareth en De Pinte)	27	5 + 2
Merelbeke-Melle (Merelbeke en Melle)	33	6 + 2
Pajottegem (Galmaarden, Gooik en Herne)	29	5 + 2
Wingene (Wingene en Ruiselede)	27	5 + 2
Tielt (Tielt en Meulebeke)	31	6 + 2

- **stadsdistrictsraadsverkiezingen:** overzicht van het aantal leden van de stadsdistrictsraden:

stadsdistrict	aantal inwoners op 1 januari 2024	aantal stadsdistrictsraadsleden
Antwerpen	199 908	33
Berchem	43 614	25
Berendrecht-Zandvliet-Lillo	10 051	15
Borgerhout	46 545	25
Borsbeek	11 374	15
Deurne	83 225	29
Ekeren	29 080	21
Hoboken	41 357	25
Merksem	46 250	25
Wilrijk	42 387	25

6° pariteitsregel inzake de aanwezigheid van beide geslachten op de lijsten

Het LPKD bevat een verplichte pariteit tussen mannen en vrouwen op de lijsten. Dat betekent concreet dat het verschil tussen het aantal mannelijke en het aantal vrouwelijke kandidaten 0 of 1 moet zijn (artikel 74, 1° LPKD). De eerste twee kandidaten mogen bovendien niet van hetzelfde geslacht zijn (artikel 74, 2° LPKD). De pariteitsregeling geldt zowel voor volledige lijsten als voor onvolledige lijsten.

Een lijst die in de voordrachtsakte de pariteitsregels niet gerespecteerd heeft of waarvan kandidaten afgewezen werden, kan tot uiterlijk **19 september 2024** aan de hand van een verbeteringsakte verbeterd worden.

Afgewezen kandidaten, kandidaten die zich vrijwillig terugtrekken, of kandidaten die na de voorlopige afsluiting overleden zijn, mogen worden vervangen: de vervangers nemen dan de plaats op de lijst in van de kandidaten die zij vervangen.

De volgorde van voordracht die in de akte werd aangenomen, mag in geen geval worden gewijzigd, behalve als niet voldaan was aan de pariteitsregel, vermeld in artikel 74, 2° van het LPKD.

Als ook na het indienen van de verbeteringsakte de pariteitsregels niet zijn gerespecteerd, dan wijst het hoofdbureau de lijst in kwestie af. Als er geen verbeteringsakte wordt ingediend, wijst het hoofdbureau de lijst in kwestie ook af, tenzij de pariteit behouden blijft. In dat laatste geval hernummert het hoofdbureau de kandidaten op de lijst door de opengevallen plaatsen op te vullen. Het verandert daarbij de onderlinge volgorde van de kandidaten niet.

Als het hoofdbureau een of meer kandidaten van een lijst schrapt en daardoor de pariteit niet wordt behouden of hersteld, dan wordt de lijst in kwestie afgewezen.

7° lijstnamen

De voordracht vermeldt ook de lijstnaam die boven de kandidatenlijst op het stembiljet of het computerscherm moet komen. Die lijstnaam bestaat uit ten hoogste twintig tekens (artikel 60 LPKD). Bij ministerieel besluit van 16 juli 2012 werden de toegestane tekens vastgesteld. Als bijlage vindt u de toegestane tekens. Als enige bijkomende regel geldt dat een spatie niet mag gevolgd worden door een andere spatie.

Verboden lijstnamen

De vermelding van een lijstnaam waarvan gebruikgemaakt is door een politieke partij die door minstens drie leden vertegenwoordigd is in het Vlaams Parlement en waaraan bij een vorige verkiezing met het oog op de vernieuwing van parlementen op Europees, federaal en regionaal niveau bescherming werd verleend, kan op gemotiveerd verzoek van die politieke partij door de Vlaamse Regering worden verboden.

De lijst van de lijstnamen waarvan het gebruik verboden is, zal in het Belgisch Staatsblad worden bekendgemaakt op maandag 2 september 2024.

Beschermde lijstnamen en gemeenschappelijke volgnummers

Krachtens artikel 61 van het LPKD kan elke politieke partij die door minstens drie leden vertegenwoordigd is in het Vlaams Parlement, een voorstel indienen tot bescherming van de lijstnaam die ze in de voordrachtsakten wil vermelden en tot het verkrijgen van een gemeenschappelijk volgnummer.

Het voorstel tot bescherming van de lijstnaam moet worden ondertekend door ten minste drie Vlaamse parlementsleden die tot de politieke formatie behoren die de lijstnaam zal gebruiken. Een parlements lid mag maar één enkel voorstel ondertekenen.

Het voorstel tot bescherming van de lijstnaam moet aan de Vlaamse Regering of haar gemachtigde overhandigd worden op dinsdag 3 september 2024 tussen 10 en 12 uur (de veertigste dag voor de verkiezingen). Het voorstel moet worden afgegeven door een parlements lid die de aanvraag heeft ondertekend.

Het voorstel tot bescherming van de lijstnaam vermeldt de voornaam of voornamen, de achternaam en de contactgegevens van de nationale voorzitter van de politieke formatie of van de door hem gemandateerden.

De voorzitters van de partijen die door ten minste drie leden in het Vlaams Parlement vertegenwoordigd zijn, en die dus in aanmerking komen om een bescherming van een lijstnaam te verkrijgen, ontvangen een afzonderlijke brief met nadere informatie over het indienen van de aanvraag.

Op 3 september 2024 om 12 uur, dat is onmiddellijk na het verstrijken van de termijn voor het indienen van een voorstel tot bescherming van de lijstnaam, zal overgegaan worden tot de loting om de gemeenschappelijke volgnummers aan te wijzen.

De lijstnamen en de gemeenschappelijke volgnummers worden vervolgens binnen vier dagen in het Belgisch Staatsblad gepubliceerd.

Na de loting deelt de Vlaamse Regering aan de voorzitters van de gemeentelijke hoofdbureaus en van de stadsdistrictshoofdbureaus de toegekende gemeenschappelijke volgnummers en de aan die nummers voorbehouden lijstnamen mee. Zij deelt hen ook de voornaam of voornamen en de achternaam en de contactgegevens van de nationale voorzitter van de politieke formatie of van de door hem gemandateerden, die gemachtigd zijn de kandidatenlijsten voor echt te erkennen.

De indieners van de voordrachtsakten die een beschermd lijstnaam en een gemeenschappelijk volgnummer gebruiken, moeten een getuigschrift toevoegen van de nationale voorzitter van de politieke formatie of van de door hem gemandateerde. Als dat getuigschrift niet wordt voorgelegd, dan weigert de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau of van het stadsdistrictshoofdbureau aan die lijst het gebruik van de beschermd lijstnaam en van het gemeenschappelijke volgnummer (artikel 64 LPKD).

8° verklaring inzake aangifte van en controle op de verkiezingsuitgaven

Door de voordrachtsakte (of de verbeteringsakte) te ondertekenen verklaren de kandidaten dat zij de bepalingen over de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven zullen naleven. Zij verbinden er zich ook toe de uitgaven en de herkomst van de geldmiddelen aan te geven, de identiteit van de natuurlijke personen die giften van 125 euro en meer hebben gedaan, te registreren en de identiteit van de ondernemingen, de feitelijke verenigingen en de rechtspersonen die hen gesponsord hebben voor een bedrag van 125 euro en meer, te registreren. Die verklaring is in de voordrachtsakte opgenomen.

9° specifieke bepalingen met betrekking tot niet-Belgische kandidaten

De akte van bewilliging werd, voor de kandidaten met de Belgische nationaliteit, reeds in 2006 afgeschaft. De vermelding van een persoon op de voordrachtsakte en de ondertekening door de kandidaat houdt in dat de betrokkene met zijn kandidaatstelling heeft ingestemd.

De akte van bewilliging is echter niet afgeschaft voor de niet-Belgische kandidaten. Deze laatsten kunnen zich kandidaat stellen, maar alleen als ze de nationaliteit hebben van een van de lidstaten van de Europese Unie, en alleen voor de gemeenteraads- en stadsdistrictsraadsverkiezingen.

De niet-Belgische kandidaten voor de gemeenteraad en voor de stadsdistrictsraad moeten uitdrukkelijk verklaren dat ze:

- zich ertoe verbinden de bepalingen inzake de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven na te leven en die uitgaven aan te geven;
- de herkomst van de geldmiddelen zullen aangeven en daarbij de identiteit van de natuurlijke personen die giften van 125 euro en meer hebben gedaan, te registreren en de identiteit van de ondernemingen, de

feitelijke verenigingen en de rechtspersonen die hen gesponsord hebben voor een bedrag van 125 euro en meer, te registreren;

- in een lokale basisoverheid van een andere lidstaat van de Europese Unie geen ambt of mandaat uitoefenen dat gelijkwaardig is aan dat van gemeenteraadslid, schepen of burgemeester
- in een andere lidstaat van de Europese Unie geen functies uitoefenen die gelijkwaardig zijn aan die welke worden vermeld in artikel 10 van het decreet over het lokaal bestuur;
- op de datum van de verkiezingen niet ontheven of geschorst zijn van het verkiesbaarheidsrecht in hun staat van herkomst; in geval van twijfel over deze laatste vereiste kan de voorzitter van het hoofdbureau eisen dat de kandidaat een attest van de bevoegde overheden van zijn land van herkomst indient, waarin verklaard wordt dat die persoon, op de datum van de verkiezing niet ontheven of geschorst is van het verkiesbaarheidsrecht in die staat of dat die overheden daarvan niet op de hoogte zijn.

Overeenkomstig artikel 73 van het LPKD moeten de niet-Belgische kandidaten het bovenvermelde in de voordrachtsakte verklaren. Dat gebeurt wanneer de niet-Belgische kandidaat zijn kandidaatstelling via de webtoepassing digitaal ondertekent.

2.2.3. Ondertekening en indiening van de voordrachtsakte

De lijsttrekker dient de voordrachtsakte in bij de voorzitter van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau of van het stadsdistrictshoofdbureau (artikel 68, §1, eerste lid, en artikel 83, 3° LPKD). Dat gebeurt verplicht digitaal (artikel 1, §1 BVR van 1 december 2023 tot uitvoering van het LPKD wat betreft de indiening van de voordrachtsakten van kandidaten voor de lokale en provinciale verkiezingen).

De voordrachtsakte voor de gemeenteraadsverkiezing moet ondertekend zijn door ofwel minstens één aftredend gemeenteraadslid van één van de samengevoegde gemeenten ofwel door tenminste 100 gemeenteraadskiezers van de samengevoegde gemeenten (artikel 352, tweede lid, 5° DLB). Die gemeenteraadskiezers kunnen dus inwoners zijn van de samengevoegde gemeenten samen.

De voordrachtsakte voor de stadsdistrictsraadsverkiezing moet ondertekend zijn door:

- ofwel minstens één aftredend stadsdistrictsraadslid (dit geldt niet voor het nieuwe stadsdistrict Borsbeek, aangezien in Borsbeek momenteel geen stadsdistrictsraad bestaat);
- ofwel door een minimum aantal kiezers van het stadsdistrict (artikel 69 en 83, 2° LPKD):
  - ten minste 100 stadsdistrictsraadskiezers in de stadsdistricten van 20.000 inwoners en meer;
  - ten minste 50 stadsdistrictsraadskiezers in de stadsdistricten van 10.000 tot 20.000 inwoners.

Voor de stadsdistrictsraadsverkiezing in Borsbeek betekent dit dat de voordrachtsakten alleen ondertekend kunnen worden door kiezers en niet door aftredende raadsleden.

De kandidaten mogen de voordrachtsakte mee ondertekenen als kiezers.

3. Het ophalen en beheren van de kandidatenlijsten en de beschikbare software

Het Agentschap Binnenlands Bestuur heeft ten behoeve van het hoofdbureau de nodige software ontwikkeld. **De software wordt algemeen gebruikt voor het ophalen en beheren van de kandidatenlijsten, zowel in de gemeenten waar met potlood en papier wordt gestemd, als waar digitaal wordt gestemd. De toepassing is toegankelijk via het internet en kan met een pc met internetverbinding, browser en e-ID-kaartlezer gebruikt worden. Het gemeentebestuur stelt de nodige pc's ter beschikking. Er wordt sterk aangeraden in minimaal twee pc's te voorzien zodat er tenminste een backup toestel is.** Het agentschap zal vooraf via de gemeentelijke coördinator vragen om een inlogtest en een test met de digitale handtekening te doen.

Let op: voor de verbinding met de centrale servers van de Vlaamse overheid is een internetverbinding noodzakelijk. Er is geen verbinding mogelijk met netwerken zoals Fedman en Publilink. Als de pc's opgesteld worden in een gebouw van de FOD Justitie, moet u ervoor zorgen dat er ofwel een aparte internetverbinding beschikbaar is, ofwel dat er pc's van Justitie gebruikt worden. Een pc die niet geconfigureerd is voor gebruik binnen de FOD Justitie, zal geen internetverbinding kunnen maken via het netwerk van de FOD Justitie.

3.1. Software voor het ophalen en beheren van de kandidatenlijsten en ondersteuning van de controle via het Rijksregister

Het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau en het stadsdistrictshoofdbureau zijn bevoegd om te onderzoeken of de ingediende lijsten en de kandidaturen in overeenstemming zijn met de wetgeving. De akten kunnen eventueel nog verbeterd worden tot uiterlijk 19 september 2024 om 16 uur.

Concreet zal de voorzitter van het hoofdbureau de ondertekende voordrachtsakten via de webtoepassing digitaal ontvangen hebben. Telkens nadat de ingediende lijsten voorlopig afgesloten zijn en definitief afgesloten zijn (eventueel na beroep), worden ze gepubliceerd op de website vlaanderenkiest.be en doorgestuurd naar de media. Iedereen kan zo vanaf ca. 17 september 2024 de ingediende kandidaturen voor de verkiezingen raadplegen.

Iedereen die een computer in een hoofdbureau gebruikt, moet zich om veiligheidsredenen identificeren met zijn elektronische identiteitskaart en PIN-code.

Om toegang te krijgen tot de toepassing en om de digitale pv's te kunnen ondertekenen, moet de voorzitter en de plaatsvervangende voorzitter van het hoofdbureau en eventueel andere leden die toegang moeten hebben, gekend zijn door het informaticasysteem. Hiervoor moet de gemeentelijke coördinator ruim vooraf de rijksregisternummers van deze personen in de toepassing "contactenbeheer" hebben toegevoegd.

De voorzitters ontvangen alle nuttige informatie in verband met de toegang en het gebruik van de toepassing. Er is ook in ondersteuning voorzien:

- door personeelsleden van het Agentschap Binnenlands Bestuur (juridisch, organisatie, procedures) op het nummer 02 595 2999;
- de helpdesk van de verkiezingssoftware (gebruik van de webtoepassingen) op het nummer 02 595 3111.

Zoals al is vermeld, worden de gegevens van de kandidaten via die computertoepassing gecontroleerd in het Rijksregister: naam, leeftijd, geslacht, woonplaats, status als kiezer en nationaliteit. Ook onwettige dubbele kandidaatstellingen worden gemeld. Daarnaast geeft de softwaretoepassing ook aan als de door het decreet verplichte pariteitsregels inzake de gelijkwaardige aanwezigheid van beide geslachten op de lijsten, niet is gerespecteerd.

Ook belangrijk is dat steeds gecontroleerd wordt op de juistheid van de roepnaam en van de dubbele achternaam.

Belangrijk is ook dat de toepassing in de meeste gevallen alleen een waarschuwing geeft en niet blokkeert. Het is immers niet aan het agentschap om te oordelen over de geldigheid van de voordrachten. Het is bijgevolg technisch mogelijk om bijvoorbeeld een minderjarige kandidaat te aanvaarden. Ik wil benadrukken dat het uitermate belangrijk is om elke waarschuwing grondig te evalueren.

3.2. Aanmaken van de lijsten met behulp van de toepassing

Het is essentieel dat de invoer van de voorgedragen kandidaten in het informatiebestand uitermate zorgvuldig gebeurt door de indiener. De gegevens die ingebracht worden, vormen immers de basis voor het aanmaken van de kandidatenlijsten voor de stemcomputers en voor een bestand dat gebruikt kan worden voor het drukken van de lijsten die op het gemeentesecretariaat ter inzage gelegd worden, en de stembiljetten.

De gegevens van de lijst, die ingediend werd met behulp van de webtoepassing, kan het hoofdbureau eenvoudig ophalen via de webtoepassing. In elk geval moet gelet worden op de eventuele roepnaam en dubbele achternaam, als die opgegeven zijn.

Het systeem genereert bij de voorlopige afsluiting, de definitieve afsluiting en eventueel de definitieve afsluiting na beroep, het proces-verbaal van de afsluiting, dat ook de kandidatenlijsten bevat.

Het hoofdbureau drukt het proces-verbaal af en alle leden ondertekenen het ter goedkeuring.

De voorzitter bevestigt daarna, door middel van zijn digitale handtekening, de inhoud van het proces-verbaal. Het agentschap weet op die manier dat het proces-verbaal afgedrukt en ondertekend is door de leden van het bureau en de werkzaamheden zijn beëindigd.

Let op: het juridisch relevante document is het afgedrukte proces-verbaal dat ondertekend is door alle leden van het hoofdbureau.

3.3. Schermafdrucken voor de gemeenten met digitale stemming

Voor de hoofdbureaus van de gemeenten waar digitaal wordt gestemd, zal na verwerking van de gegevens door het centraal computersysteem aan elke voorzitter een voorstelling van de lijsten en kandidaten op papier voorgelegd worden. De voorzitter kijkt deze documenten na en ondertekent ze. Personeelsleden van het Agentschap Binnenlands Bestuur zullen hiervoor met de voorzitters afspraken maken en ter plaatse komen. De tijd waarbinnen deze controle-

operatie moet voltooid worden, is bijzonder beperkt. Ik verzoek de voorzitters dan ook hiervoor hun volledige medewerking te verlenen. Het klonen van de USB-sticks voor het opstarten van de stembureaus kan pas starten als alle goedkeuringen ingediend zijn.

4. Voorlopige afsluiting van de kandidatenlijst

Het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau en het stadsdistrictshoofdbureau vergaderen op maandag 16 september 2024 (de 27ste dag voor de verkiezingen) om 16 uur, om de kandidatenlijsten te onderzoeken en voorlopig af te sluiten (artikel 86 en 99, 2° LPKD).

Naast de gemeentelijke coördinatoren en de getuigen die in de voordrachtsakten formeel zijn aangewezen, mag niemand de vergadering van het hoofdbureau bijwonen.

4.1. Onderzoek van de regelmatigheid van de voordrachtsakten.

Het hoofdbureau moet de voordrachtsakten al bij de voorlopige afsluiting grondig onderzoeken. Het bezit daarvoor immers alle nodige gegevens. Na die voorlopige afsluiting kunnen nog verbeteringsakten worden ingediend.

Bij het onderzoek naar de geldigheid van de voordrachtsakten let het hoofdbureau vooral op de regelmatigheid van het indienen van die akten. Het hoofdbureau beoordeelt zelf de ernst van eventuele onregelmatigheden en hun invloed op de geldigheid van de voordrachtsakte.

Het hoofdbureau gaat ook na of de voordrachtsakten geldig ondertekend zijn. In dat verband verwijs ik naar rubriek II.2.2.3 van deze onderrichting.

De voordrachtsvolgorde van de kandidaten wordt bepaald door het volgnummer op de voordrachtsakte dat voor de naam van elke kandidaat geplaatst wordt.

Als een lijst waarvan de kandidaten op de voordrachtsakte hebben vermeld dat de op de lijst verkozen raadsleden twee fracties vormen, niet voldoet aan de volgende voorwaarden, dan wijst het hoofdbureau die lijst af:

- de naam van de lijst moet minstens de namen van de twee fracties bevatten, met naleving van de andere decretale bepalingen over de lijstnaam (zie punt 7° onder rubriek II.2.2.2);
- de voordrachtsakte vermeldt voor alle kandidaten tot welke fractie zij zullen behoren in geval van verkiezing.

Er mogen niet meer kandidaten zijn dan te begeven mandaten. Als die regel niet is gerespecteerd, is de akte in zijn geheel foutief en moet ze afgewezen worden. Om de regelmatigheid te beoordelen neemt het hoofdbureau alleen het aantal kandidaten in aanmerking dat regelmatig op de voordrachtsakte vermeld is. Het hoofdbureau houdt dus rekening met eventuele ambtshalve schrappingen, bijvoorbeeld als er meervoudige kandidaturen zijn.

Het hoofdbureau wijst ook de lijsten af die de pariteitsregels niet hebben gerespecteerd: op elk van de lijsten van kandidaten mag het verschil tussen het aantal kandidaten van elk geslacht niet groter zijn dan één. Bovendien mogen de eerste twee kandidaten van elk van de lijsten niet van hetzelfde geslacht zijn.

Bij meervoudige kandidaturen schrappt het hoofdbureau de naam van de kandidaat op beide lijsten (artikel 80 LPKD).

Als het hoofdbureau de voordracht van een kandidaat onregelmatig verklaart, dan worden de redenen van die beslissing in het proces-verbaal opgenomen.

4.2. Onderzoek van de verkiesbaarheid van de kandidaten

Artikel 58 van het LPKD, in combinatie met artikel 8 van het LPKD, bepaalt aan welke voorwaarden men moet voldoen om tot gemeenteraadslid of stadsdistrictsraadslid verkozen te kunnen worden en het te blijven.

De verkiesbaarheidsvereisten zijn:

1. Belg zijn;
2. de leeftijd van 18 jaar hebben bereikt;
3. ingeschreven zijn in het bevolkingsregister van de gemeente; voor de stadsdistrictsraadsverkiezingen moet men niet alleen in het bevolkingsregister van de gemeente ingeschreven zijn, maar moet men ook in het stadsdistrict wonen (artikel 10 LPKD);
4. zich niet bevinden in een van de gevallen van uitsluiting of schorsing, die bepaald worden in artikel 15 van het LPKD:
  - door veroordeling levenslang ontzet zijn van de uitoefening van het kiesrecht;
  - in de uitoefening van het kiesrecht geschorst zijn;
dat is het geval voor:
    - de beschermde personen die krachtens artikel 492/1 van het Burgerlijk Wetboek uitdrukkelijk onbekwaam zijn verklaard om hun politieke rechten uit te oefenen, en de geïnterneerden die krachtens artikel 9, §3 van de wet van 5 mei 2014 betreffende de internering uitdrukkelijk onbekwaam zijn verklaard om hun politieke rechten uit te oefenen;
    - personen die door een veroordeling voor een bepaalde duur ontzet zijn van de uitoefening van hun kiesrecht.

De voorwaarden 1 en 3 moeten vervuld zijn op de dag dat de kiezerslijst wordt afgesloten (1 augustus 2024).

De voorwaarden 2 en 4 moeten vervuld zijn op de verkiezingsdag (13 oktober 2024).

Voor de verkiezingen voor de eerste gemeenteraad van de nieuwe gemeenten die ontstaan ingevolge een samenvoeging van 2 of meer gemeenten, wordt de voorwaarde van artikel 58 LPKD dat men kiezer moet zijn, gelezen als dat men kiezer in een van de samengevoegde gemeenten moet zijn (artikel 352, tweede lid, 3° DLB). De kandidatenlijsten worden immers ingediend voor de verkiezing van de gemeenteraad van de nieuwe gemeente en worden samengesteld met kandidaten, afkomstig uit de kieskring van de nieuwe gemeente. In concreto betekent dit

dus dat voorwaarde 3 moet worden gelezen als ingeschreven in het bevolkingsregister van één van de samengevoegde gemeenten.

Niet verkiesbaar zijn de personen die veroordeeld zijn, zelfs met uitstel, wegens een van de misdrijven vermeld in artikel 240, 241, 243 en 245 tot en met 248 van het Strafwetboek, gepleegd tijdens de uitoefening van een gemeenteambt. Die onverkiesbaarheid eindigt 12 jaar na de veroordeling.

Niet-Belgen met een nationaliteit van een van de andere lidstaten van de Europese Unie kunnen ook kandidaat zijn, maar alleen voor de gemeenteraadsverkiezingen en voor de stadsdistrictsraadsverkiezingen. Zij kunnen geen kandidaat zijn voor de provincieraadsverkiezingen.

Niet-Belgische kandidaten moeten aan dezelfde voorwaarden voldoen als de Belgische kandidaten (behalve aan de nationaliteitsvoorwaarde natuurlijk) en zijn bovendien ook niet verkiesbaar als zij:

- 1° in een lokale basisoverheid van een andere lidstaat van de Europese Unie een ambt of mandaat uitoefenen dat gelijkwaardig is aan dat van gemeenteraadslid, schepen of burgemeester;
- 2° in een andere lidstaat van de Europese Unie functies uitoefenen die gelijkwaardig zijn met die, vermeld in artikel 10 van het decreet over het lokaal bestuur;
- 3° op de datum van de verkiezing ontheven of geschorst zijn van het verkiesbaarheidsrecht in hun land van herkomst.

Niet-Belgen met een nationaliteit van een van de andere lidstaten van de Europese Unie kunnen dus ook, onder dezelfde voorwaarden als de Belgische kandidaten, kandidaat zijn voor de gemeenteraadsverkiezingen voor de eerste gemeenteraad van een nieuwe gemeente waarbij de voorwaarde van inschrijving in het bevolkingsregister van de gemeente wordt gelezen als inschrijving in het bevolkingsregister van één van de samengevoegde gemeenten.

Het hoofdbureau wijst de kandidaten af die op de dag van de verkiezing:

- de vereiste leeftijd nog niet bereikt zullen hebben;
- van het verkiesbaarheidsrecht uitgesloten zijn of in de uitoefening van het verkiesbaarheidsrecht geschorst zijn.

De kandidaat moet voor het hoofdbureau niet zelf bewijzen dat hij aan de verkiesbaarheidsvoorwaarden voldoet. Het hoofdbureau daarentegen moet in het bezit zijn van bewijzen over de onverkiesbaarheid van die kandidaat om hem te kunnen afwijzen. Als er geen bewijs geleverd is, stelt het hoofdbureau dat vast en behoudt het de kandidaat op de lijst. Mochten naderhand nieuwe elementen aangebracht worden bij de instanties die hiervoor bevoegd zijn, dan zal het hoofdbureau daaruit de nodige gevolgen trekken.

In rechte kan het hoofdbureau een kandidaat ambtshalve en zonder enige tussenkomst van tegenkandidaten afwijzen, wegens een vastgestelde onverkiesbaarheid. In de praktijk zal het hoofdbureau over het algemeen echter alleen optreden bij een betwisting.

Toch heeft de wetgever aan de voorzitter van het hoofdbureau een duidelijke taak gegeven in verband met de bewijslast. Als het hoofdbureau sommige kandidaten wegens onverkiesbaarheid afgewezen heeft, of als een bezwaarschrift werd ingediend met betrekking tot de verkiesbaarheid van een voorgedragen kandidaat, dan moet de voorzitter bij de voorlopige afsluiting van de kandidatenlijst het gemeentebestuur in kwestie verzoeken een eensluidend verklaard afschrift of een uittreksel uit alle beschikbare documenten toe te sturen, waaruit nadere informatie kan blijken over de verkiesbaarheid van die kandidaten.

Artikel 89 en 99, 5° van het LPKD bepalen in dit verband dat een bezwaarschrift gemotiveerd moet zijn: vage beweringen kunnen dus niet volstaan om de voorzitter te verplichten tot dat onderzoek.

Afgezien van de bovenvermelde verplichting heeft de voorzitter van het hoofdbureau steeds het recht om tot onderzoek over te gaan. Hij kan zich daartoe ambtshalve richten tot andere besturen, zoals bijvoorbeeld tot de griffies en parketten van de rechtbanken, om alle documenten te verkrijgen die voor het onderzoek van het bij hem ingediende bezwaar nuttig kunnen zijn. De geraadpleegde instanties zijn verplicht de door de voorzitter gevraagde gegevens onmiddellijk en gratis ter beschikking te stellen.

Juridisch mag het hoofdbureau een kandidaat wegens onverkiesbaarheid al afwijzen bij de voorlopige afsluiting van de lijsten. Met die mogelijkheid moet echter omzichtig worden omgesprongen. Zelfs als er op dat ogenblik bij het hoofdbureau al documenten zijn ingediend waaruit de onverkiesbaarheid van kandidaten blijkt, zoals bijvoorbeeld een bewijs inzake verval van de politieke rechten, dan nog blijft het mogelijk dat een latere beslissing over de politieke rechten van die persoon de eerste tenietgedaan heeft. Bij de voorlopige afsluiting moet dus met grote omzichtigheid te werk gegaan worden.

Het is daarom, behalve in een duidelijk en algemeen bekend geval, aan te raden om een beslissing over de verkiesbaarheid uit te stellen tot bij de definitieve afsluiting.

4.3. Opmaak van het proces-verbaal bij de voorlopige afsluiting

De informaticatoepassing genereert het proces-verbaal van de voorlopige afsluiting, inclusief de kandidatenlijsten. Dat proces-verbaal van de voorlopige afsluiting, moet door de leden van het hoofdbureau en door al de aanwezige getuigen ondertekend worden.

De voorzitter van het hoofdbureau ondertekent daarna met zijn elektronische identiteitskaart het proces-verbaal ook digitaal. Daarmee bevestigt hij de ondertekening van het proces-verbaal door alle bureauleden. Als om een of andere reden de voorzitter niet digitaal kan ondertekenen, kan de plaatsvervangend voorzitter van het hoofdbureau dat in zijn plaats doen.

Nadat de voorzitter de lijsten die aan de verkiezingen deelnemen, voorlopig heeft goedgekeurd door middel van zijn digitale handtekening, worden zij vanaf 17 september 2024 gepubliceerd op de website vlaanderenkiest.be en doorgegeven aan de media.

Als het hoofdbureau de voordracht van bepaalde kandidaten onregelmatig verklaart, worden de redenen van die beslissing in het proces-verbaal opgenomen. Onmiddellijk wordt een uittreksel van die beslissing, waarin de redenen voor het onregelmatig verklaren zijn vermeld, bij aangetekende brief toegestuurd aan de kandidaat die de akte, waarop de afgewezen kandidaten voorkomen, heeft overhandigd.

Als de onverkiesbaarheid van een kandidaat als reden is aangevoerd, dan wordt het uittreksel uit het proces-verbaal op dezelfde wijze ook aan de betrokken kandidaat gestuurd.

5. Bezwaarschriften na de voorlopige afsluiting van de kandidatenlijsten

Op dinsdag 17 september 2024 (de 26ste dag voor de stemming) zetelen de voorzitters van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau en van het stadsdistrictshoofdbureau van 13 tot 16 uur voor het in ontvangst nemen van de gemotiveerde bezwaarschriften tegen de aanvaarding van bepaalde kandidaturen.

De personen die de aanvaarde of afgewezen lijsten hebben ingediend of, als zij afwezig zijn, een van de kandidaten die op deze lijsten voorkomen, kunnen bij de voorzitter van het hoofdbureau een met redenen omkleed bezwaarschrift tegen de aanvaarding van bepaalde kandidaturen indienen, tegen ontvangstbewijs.

De voorzitters brengen die dag zelf nog met een aangetekende brief die bezwaarschriften ter kennis aan de kandidaat die de betwiste voordracht heeft ingediend. Als de verkiesbaarheid van een kandidaat wordt betwist, wordt ook die kandidaat daarover op dezelfde wijze rechtstreeks ingelicht (formulieren G36 en D36).

Als het hoofdbureau bij de voorlopige afsluiting van de kandidatenlijst bepaalde kandidaten wegens onverkiesbaarheid heeft afgewezen, of als een bezwaarschrift, gegrond op de onverkiesbaarheid van een kandidaat, is ingediend, dan verzoekt de voorzitter van het hoofdbureau het gemeentebestuur hem onmiddellijk een eensluidend verklaard afschrift of een uittreksel te bezorgen van alle stukken waarover het bestuur beschikt, en die nadere informatie kunnen bevatten over de verkiesbaarheid van de kandidaat. De secretaris van het hoofdbureau bezorgt dat verzoek onmiddellijk aan het gemeentebestuur.

Als de kandidaat minder dan vijftien dagen in de gemeente verblijft en de stukken waaruit onverkiesbaarheid kan blijken, nog niet bij het gemeentebestuur zijn aangekomen, dan bezorgt het gemeentebestuur het verzoek van het hoofdbureau onmiddellijk aan het gemeentebestuur van de vorige verblijfplaats van de kandidaat.

De voorzitter kan desgewenst nog andere onderzoeken uitvoeren, zowel over de verkiesbaarheid van de kandidaten als over andere aangevoerde onregelmatigheden.

Alle stukken die aangevraagd worden in het kader van het bovenstaand onderzoek, worden kosteloos afgegeven.

Als de voorzitter ambtshalve inlichtingen inwint over de verkiesbaarheid van een kandidaat, is het aangewezen dat hij zo spoedig mogelijk die kandidaat inlicht om hem in de mogelijkheid te stellen zijn verdediging voor te bereiden en op de vergadering van de definitieve afsluiting van de kandidatenlijsten aanwezig te zijn.

6. Verbeteringsakten na de voorlopige afsluiting van de kandidatenlijsten

De voorzitters van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau en van het stadsdistrictshoofdbureau zetelen opnieuw op donderdag 19 september 2024 (de 24ste dag voor de stemming) tussen 14 en 16 uur om eventueel de in artikel 91 van het LPKD vermelde memories en verbeteringsakten in ontvangst te nemen. Die verbeteringsakte is alleen ontvankelijk als een kandidaat zich vrijwillig wil terugtrekken of overleden is na de voorlopige afsluiting of als één of meer kandidaten die op de voordracht voorkomen, afgewezen zijn om één van de volgende redenen:

- 1° de gegevens zijn foutief of onvolledig op de voordrachtsakte als vermeld in artikel 71 van het LPKD;
- 2° er staan te veel kandidaat-titularissen of kandidaat-opvolgers op de voordrachtsakte;
- 3° de regels voor de evenwichtige samenstelling van de kandidatenlijsten, vermeld in artikel 74, 1° van het LPKD werden niet nageleefd;
- 4° de regels voor de rangschikking van de kandidaten, vermeld in artikel 74, 2° van het LPKD, werden niet nageleefd;
- 5° de regels omtrent de lijstnaam, vermeld in artikel 60 en 62 van het LPKD, werden niet nageleefd;
- 6° een kandidaat is niet verkiesbaar of een niet-Belgische kandidaat van de Europese Unie heeft de verklaring, vermeld in artikel 73 van het LPKD, niet afgelegd.

Niet-verkiesbare kandidaten of kandidaten die zich vrijwillig terugtrekken of overleden zijn, mogen met een verbeteringsakte worden vervangen: de vervangers moeten de plaats innemen van de geschrapte kandidaten of van de kandidaten die zich vrijwillig terugtrekken of overleden zijn.

De volgorde van voordracht die in de afgewezen akte werd aangenomen, mag in geen geval met een verbeteringsakte worden gewijzigd, behalve als niet voldaan was aan de pariteitsregel, vermeld in artikel 74, 2° van het LPKD.

Een kandidaat op een lijst waarvan de kandidaten hebben vermeld dat de op de lijst verkozen gemeenteraadsleden twee fracties vormen, mag zijn keuze voor de fractie waartoe hij behoort, niet wijzigen.

Als ook na het indienen van de verbeteringsakte de pariteitsregels nog niet zijn gerespecteerd, dan wijst het hoofdbureau de lijst in kwestie af. Als er geen verbeteringsakte wordt ingediend, wijst het hoofdbureau de lijst in kwestie ook af, tenzij de pariteit behouden blijft. In dat laatste geval hernummert het hoofdbureau de kandidaten op de lijst door de opengevallen plaatsen op te vullen. Het verandert daarbij de onderlinge volgorde van de kandidaten niet. Als het hoofdbureau overgaat tot het schrappen van de kandidaten van een lijst en de pariteit wordt daarbij niet behouden of hersteld, dan wijst het hoofdbureau de lijst in kwestie af.

De verbeteringsakte wordt ondertekend door de lijsttrekker, de kandidaten die zich vrijwillig terugtrekken, en de eventueel nieuw toegevoegde kandidaten. De geldige handtekeningen van de voordragende kiezers en van de kandidaten, en alle regelmatige vermeldingen in de afgewezen voordracht blijven van kracht als de verbeteringsakte aanvaard wordt.

7. Definitieve afsluiting van de kandidatenlijst (artikel 92 LPKD en volgende)

7.1. Definitieve afsluiting en eventueel beroep

7.1.1. Vergadering tot definitieve afsluiting van de kandidatenlijsten

Op donderdag 19 september 2024 (de 24ste dag voor de verkiezingen) om 16 uur vergaderen het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau en het stadsdistrictshoofdbureau om de kandidatenlijsten definitief af te sluiten.

De volgende personen mogen die vergadering bijwonen: de indieners van de lijsten, en alleen bij hun afwezigheid, de kandidaten die op dinsdag 17 september 2024 een bezwaarschrift, of op 19 september 2024 een memorie of een verbeteringsakte ingediend hebben.

Deze personen mogen de vergadering over de definitieve afsluiting bijwonen, omdat zij het recht hebben gemotiveerde bezwaarschriften of een memorie van wederantwoord bij het hoofdbureau in te dienen. Zij stellen zich dan partij in het geschil, waardoor hun aanwezigheid op de vergadering over de definitieve afsluiting verantwoord is.

Het spreekt vanzelf dat de getuigen die op de voordrachtsakten zijn aangewezen om de vergaderingen van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau of van het stadsdistrictshoofdbureau bij te wonen, de vergadering ook mogen bijwonen.

Bij betwisting over de verkiesbaarheid van een kandidaat mogen ook die kandidaat en de indiener van het bezwaar op de vergadering aanwezig zijn. Ze mogen zich door een gemachtigde laten vervangen. Die machtiging moet blijken uit een geschreven volmacht.

Zowel met betrekking tot die aanwezigheid als wat het recht op later beroep betreft, is het niet billijk om de persoon die voor de voorlopige afsluiting geschreven opmerkingen over de verkiesbaarheid van een kandidaat heeft ingediend, gelijk te stellen met degene, die na de voorlopige afsluiting, een bezwaarschrift ingediend heeft. De persoon waarvan de opmerkingen bij de voorlopige afsluiting verworpen zijn, heeft immers de gelegenheid gehad ze opnieuw door middel van een bezwaarschrift naar voren te brengen na de voorlopige afsluiting. Opmerkingen moeten trouwens, in tegenstelling tot bezwaarschriften, niet gemotiveerd zijn en moeten ook niet ter kennis gebracht worden van de belanghebbende kandidaten. Die hebben bijgevolg niet dezelfde waarborgen inzake verdediging gehad. Een persoon wiens schriftelijke opmerking bij de voorlopige afsluiting aangenomen werd, maar daarna bij de definitieve afsluiting van de hand gewezen werd, zou zich benadeeld kunnen achten omdat hij niet

van het recht op bezwaar heeft kunnen gebruikmaken en bijgevolg niet in de gelegenheid is geweest zijn beroepsrecht uit te oefenen.

Om die moeilijkheden te vermijden, verdient het aanbeveling aan de personen die opmerkingen maken - om het even of die al dan niet worden aangenomen - aan te raden die opmerkingen in de vorm van bezwaarschriften na de voorlopige afsluiting te vernieuwen. Anderzijds beveel ik aan om, zoals al gesteld, alleen zeer omzichtig gebruik te maken van de mogelijkheid om een kandidaat al bij de voorlopige afsluiting af te wijzen op grond van onverkiesbaarheid. Als de persoon die schriftelijke opmerkingen voor de voorlopige afsluiting ingediend heeft, echter aandringt om op de vergadering aanwezig te mogen zijn en naderhand beroep te mogen instellen, lijkt het wenselijk dat het hoofdbureau hem dat toestaat en het aan het hof van beroep overlaat om uitspraak te doen.

Bij de opening van de vergadering geeft de voorzitter de aanwezigen eventueel kennis van alle stukken, die hij na de voorlopige afsluiting ontvangen of verzameld heeft. Na de belanghebbenden te hebben gehoord (als zij dat wensen), sluit het hoofdbureau de kandidatenlijst definitief af. Als het hoofdbureau daarbij een kandidaat wegens onverkiesbaarheid afwijst, of een bezwaar, waarbij onverkiesbaarheid aangevoerd wordt, van de hand wijst, vraagt de voorzitter naargelang het geval aan de kandidaat of aan de indiener van het bezwaar (eventueel aan hun gemachtigde), of hij al dan niet tegen de beslissing van het hoofdbureau een beroep wenst in te stellen. Ik wijs erop dat de aanwezigheid, persoonlijk of bij gemachtigde, vereist is, voor de ontvankelijkheid van het beroep. In voorkomend geval verzoekt de voorzitter de belanghebbende op het proces-verbaal zelf een verklaring van beroep te ondertekenen. In elk geval wordt van de verwerping van de kandidatuur of van de afwijzing van het bezwaar melding gemaakt in het proces-verbaal.

De beslissingen van het hoofdbureau die geen betrekking hebben op de verkiesbaarheid van de kandidaten, zijn niet vatbaar voor beroep.

Als er geen beroep wordt ingediend, maakt het hoofdbureau het proces-verbaal van de definitieve afsluiting op aan de hand van formulier G39a of D39a (definitieve afsluiting zonder beroep).

In geval van beroep tegen een beslissing van het hoofdbureau, verdaagt het hoofdbureau de definitieve afsluiting en stelt het het proces-verbaal van de definitieve afsluiting met beroep op aan de hand van formulier G39b of D39b (definitieve afsluiting met beroep).

De voorzitter van het hoofdbureau moet persoonlijk op vrijdag 20 september 2024 tussen 11 en 13 uur (de 23ste dag voor de stemming) naar de zetel van het hof van beroep gaan om de voorzitter van het hof van beroep een exemplaar te overhandigen van het proces-verbaal betreffende dat beroep en de bijhorende documenten (formulieren G39c, G39d, D39c, D39d).

Het hoofdbureau vergadert op maandag 23 september 2024 (de 20ste dag voor de stemming) om 18 uur, om de beslissing van het hof van beroep uit te voeren (artikel 97 LPKD). Het neemt akte van de beslissingen van het hof en wijzigt eventueel de kandidatenlijsten. Het hoofdbureau maakt het proces-verbaal op van die verrichtingen (formulier G40 of D40).

7.1.2. Proces-verbaal, invoer van de kandidaten in het informatiebestand, eventuele beroepen

Zoals vermeld, haalt de voorzitter van het hoofdbureau de kandidatenlijsten op via digitale weg en beheert hij deze via een centrale webtoepassing van het Agentschap Binnenlands Bestuur. Nadat de voorzitter de lijsten die aan de verkiezingen deelnemen, definitief (eventueel na beroep) heeft goedgekeurd door middel van zijn digitale handtekening, worden zij vanaf 20 september 2024 (of vanaf 24 september 2024 als er een beroep werd ingediend) gepubliceerd op de website vlaanderenkiest.be en doorgegeven aan de media.

Ik wees er al op dat de gegevens die in het informatiebestand ingevoerd zijn, de basis vormen voor het aanmaken van de kandidatenlijsten voor de stemcomputers (voor de gemeenten waar met stemcomputers wordt gestemd) en voor een bestand dat kan gebruikt worden voor het drukken van de stembiljetten (voor de gemeenten waar met potlood en papier wordt gestemd) en van de lijsten die op het gemeentesecretariaat ter inzage gelegd worden.

Het computersysteem genereert het proces-verbaal van de definitieve afsluiting, inclusief de kandidatenlijsten.

Het hoofdbureau drukt het proces-verbaal af. De leden van het hoofdbureau en alle aanwezige getuigen ondertekenen het proces-verbaal. De voorzitter van het hoofdbureau ondertekent daarna met zijn elektronische identiteitskaart het proces-verbaal ook digitaal. Daarmee bevestigt hij de ondertekening van het proces-verbaal door alle bureauleden. Als om een of andere reden de voorzitter niet digitaal kan ondertekenen, kan de plaatsvervangend voorzitter van het hoofdbureau dat in zijn plaats doen..

7.2. Nummering van de lijsten

Als er geen beroep werd ingesteld tegen de beslissing van het hoofdbureau bij de definitieve afsluiting van de kandidatenlijsten, vindt de nummering van de lijsten plaats op dezelfde dag, donderdag 19 september 2024.

Als er een verklaring van beroep werd geformuleerd, wordt de nummering van de lijsten uitgesteld tot de vergadering van maandag 23 september 2024, nadat het hoofdbureau van de beslissing van het hof van beroep kennis heeft genomen. Bij de nummering moet rekening gehouden worden met de toekenning van de gemeenschappelijke nummers voor de politieke partijen met een beschermde lijstnaam (artikel 60 tot en met 64 van het LPKD).

7.2.1. Gemeenschappelijk volgnummer (artikel 61-64 LPKD)

Artikel 61 van het LPKD bepaalt dat elke politieke formatie die in het Vlaams Parlement door ten minste drie leden vertegenwoordigd is, bij de Vlaamse Regering of de gemachtigde van de Vlaamse Regering een voorstel kan indienen tot het verkrijgen van de bescherming van de lijstnaam die ze wil vermelden in de voordrachten van kandidaten en van een gemeenschappelijk volgnummer. Die voorstellen moeten worden ingediend op dinsdag 3 september 2024 (de 40ste dag voor de verkiezingen) tussen 10 en 12 uur.

Onmiddellijk na het indienen van de voorstellen tot bescherming van de lijstnaam houdt de Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur een loting tot toekenning van de gemeenschappelijke volgnummers (artikel 63 LPKD). De lijstnamen en de gemeenschappelijke volgnummers die aan de politieke partijen werden toegekend, worden vervolgens binnen vier dagen in het Belgisch Staatsblad bekendgemaakt.

De Vlaamse Regering deelt de voorzitters van de gemeentelijke hoofdbureaus en van de stadsdistrictshoofdbureaus de toegekende gemeenschappelijke volgnummers en de aan die nummers voorbehouden lijstnamen mee. Ze deelt hen ook de voornaam of voornamen en achternaam en de contactgegevens mee van de nationale voorzitter van de politieke formatie of van de door hem gemandateerden (artikel 64, eerste lid LPKD).

Een lijst kan een beschermd lijstnaam en het bijhorende gemeenschappelijk volgnummer gebruiken, als bij de voordrachtsakte van die lijst een getuigschrift wordt gevoegd van de nationale voorzitter van de politieke formatie of van de door hem gemandateerde. De lijstnaam moet beginnen met de beschermd lijstnaam en kan gevolgd worden door andere tekens. Als het getuigschrift niet wordt bijgevoegd, dan weigert de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau of van het stadsdistrictshoofdbureau aan die lijst het gebruik van de beschermd lijstnaam en van het gemeenschappelijk volgnummer voor de gemeenteraadsverkiezing of voor de stadsdistrictsraadsverkiezing (artikel 64, derde lid LPKD).

7.2.2. Toekenning van de andere volgnummers (artikel 65 LPKD)

Na de definitieve afsluiting van de kandidatenlijsten, kent de voorzitter van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau aan de lijsten die geen gebruik maken van een gemeenschappelijk lijstnummer, een nummer toe in twee opeenvolgende lotingen.

De eerste loting is voor de volledige lijsten. Als die een nummer hebben gekregen, is er een tweede loting voor de onvolledige lijsten.

De loting begint vanaf het nummer dat onmiddellijk volgt op het laatste gemeenschappelijk volgnummer dat de Vlaamse Regering toekende. Een gemeenschappelijk volgnummer mag aan geen enkele andere lijst gegeven worden, ook niet als een politieke partij waaraan een gemeenschappelijk volgnummer werd toegekend, geen lijst in de gemeente heeft voorgedragen.

Het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau van Antwerpen doet ook de loting voor de stadsdistrictsraadsverkiezingen.

7.3. Opmaak van de stembiljetten en de lijsten die op het gemeentesecretariaat ter inzage gelegd worden (artikel 98, 121 en 122 LPKD)

Als er meer kandidaten dan te verkiezen raadsleden zijn, dan maakt het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau of het stadsdistrictshoofdbureau onmiddellijk het stembiljet op overeenkomstig de modellen die zijn vastgelegd bij ministerieel besluit van 18 maart 2024. De kandidatenlijst wordt zonder uitstel ter inzage gelegd op de

gemeentesecretariaten van de gemeenten die worden samengevoegd (artikel 352, tweede lid, 6° DLB). De lijst vermeldt met vette letters in zwarte inkt de achternaam van de kandidaten in dezelfde vorm als hieronder voor het stembiljet wordt bepaald, alsook hun voornaam en hun woonplaats. De onderrichtingen voor de kiezer worden bij de lijsten gevoegd en ter inzage gelegd.

Vanaf 24 september 2024 (de negentiende dag voor de verkiezingen) delen de voorzitters van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau en van het stadsdistrictshoofdbureau de officiële kandidatenlijst mee aan de kandidaten en aan de kiezers die hen hebben voorgedragen, als die het vragen.

De voorzitter van het hoofdbureau blijft verantwoordelijk voor de inhoud van het drukwerk. Hij zorgt er ook voor dat de toevoeging van lijstnummers na de definitieve afsluiting of eventuele aanpassingen aan de lijsten correct worden uitgevoerd.

7.3.1. Gemeenten met stemming op papier

a) kleur en afmetingen van het stembiljet

In de gemeenten waar men op papier stemt, laat de voorzitter van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau het stembiljet voor de **gemeente** op **wit papier** drukken. De modellen van de stembiljetten werden vastgesteld bij ministerieel besluit van 18 maart 2024.

Het papier wordt ter beschikking gesteld door de Vlaamse overheid en draagt het watermerk zoals vastgesteld bij ministerieel besluit van 18 maart 2024. De verdeling van het stempapier gebeurt door het provinciebestuur.

De afmetingen van de stembiljetten zoals vastgelegd bij ministerieel besluit, werden niet gewijzigd ten opzichte van de gemeente- en provincieraadsverkiezingen van 2018.

De hoogte van de stembiljetten voor de gemeenteraadsverkiezingen wordt vastgesteld op:

- 25 cm als het aantal te verkiezen raadsleden minder dan 19 bedraagt;
- 34 cm als het aantal te verkiezen raadsleden 19 tot 25 bedraagt;
- 50 cm als het aantal te verkiezen raadsleden 26 tot 41 bedraagt;
- 68 cm als het aantal te verkiezen raadsleden meer dan 41 bedraagt.

De breedte van de stembiljetten bedraagt 10 cm voor twee lijsten, vermeerderd met 4 cm per extra lijst. In afwijking hiervan kan de breedte van het stembiljet met maximaal drie lijsten 18 cm bedragen.

De administrateur-generaal van het Agentschap Binnenlands Bestuur kan afwijkingen toestaan op de bovenvermelde afmetingen van het stembiljet.

Het kan nodig zijn twee of meer onvolledige lijsten in dezelfde kolom te plaatsen. De voorzitter moet daarbij er over waken dat de lijsten volgens hun volgnummer gerangschikt worden.

b) opmaak van het stembiljet

De kandidaten worden op het stembiljet als volgt voorgesteld:

- volgnummer;
- stemvak;
- naam van de kandidaat (achternaam zoals weergegeven in het Rijksregister, beide namen links uitgelijnd).

De stemvakken zijn vierkantig, met in het midden een stip van dezelfde kleur als het stempapier en met een diameter van 4mm.

Voor de toepassing van deze bepalingen worden alleenstaande kandidaten geacht een onvolledige lijst te vormen.

c) drukken van de stembiljetten

Met toepassing van artikel 7 van het ministerieel besluit van 18 maart 2024 tot vaststelling van het model en de afmetingen van de stembiljetten bij de lokale en provinciale verkiezingen stelt het provinciebestuur de hoeveelheid stempapier die voor de stemming nodig is, ter beschikking van de hoofdbureaus.

U moet de stembiljetten vrijdag 11 of zaterdag 12 oktober 2024 aan de verschillende voorzitters van de stembureaus kunnen bezorgen. Aangezien de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg of de vrederechter de voorzitters van de stembureaus aanduidt, moet hij u de lijst en de adressen van die voorzitters meedelen. Zo nodig moet u bij hem aandringen om die informatie tijdig te krijgen.

U moet vooraf alle nodige schikkingen treffen opdat het drukken van de stembiljetten tijdig kan gebeuren. Alleen drukkers die de nodige waarborgen kunnen geven inzake een goede en snelle uitvoering van het werk, komen in aanmerking.

Het Agentschap Binnenlands Bestuur zal onmiddellijk na de voorlopige afsluiting op 16 september 2024 en na de definitieve afsluiting op 19 september 2024 bestanden ter beschikking stellen die nodig zijn om de stembiljetten en de lijsten te laten drukken. Op die manier kan de drukker de namen van de kandidaten opladen, waardoor de kans op fouten afneemt. Het gebruik van dat bestand is niet verplicht. Deze bestanden komen op de website vlaanderen.be/vlaanderen-kiest/ondersteuning.

U moet op de proefdruk die de drukker u voorlegt, de vermelding "goed om te drukken" aanbrengen. Als de pakken stembiljetten die zijn bestemd voor de voorzitters van de stembureaus, in de drukkerij zelf gemaakt worden, bevat het "goed om te drukken" het aantal biljetten (dat is het aantal kiezers van het stembureau, vermeerderd met 10 %). Die pakken moet u aan de voorzitter van elk stembureau twee dagen of daags voor de verkiezing toezenden. Het aantal stembiljetten wordt vermeld op het pak dat behoorlijk verzegeld is en waarop het adres van de geadresseerde vermeld is.

In geval van aflevering aan huis door bpost, moet u vooraf met de plaatselijke verantwoordelijke van bpost de nodige afspraken maken.

Het inpakken van de stembiljetten moet onder toezicht van de voorzitter of van de afgevaardigde van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau gebeuren. Het gebruik van stempapier moet nauwkeurig gecontroleerd worden; de bevuilde of onbruikbare bladen moeten u overhandigd worden en u moet ze onder verzegelde omslag bewaren.

Het vouwen van de stembiljetten moet gebeuren als volgt: de stemvakjes bovenaan de lijsten moeten zich aan de binnenzijde van het dichtgevouwen biljet bevinden. De eerste vouw moet horizontaal gebeuren, zodat de bovenkant van het stembiljet op de onderste helft van het stembiljet komt. Door de tweede, verticale vouw blijven de vakjes bovenaan de lijsten aan de binnenzijde van het dichtgevouwen biljet.

De getuigen voor de verrichtingen van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau hebben geen toezicht op het drukken en het verpakken van de stembiljetten.

De facturen van de drukkers moeten naar de gemeenten gestuurd worden, die deze uitgaven ten laste nemen overeenkomstig artikel 7, §1 van het besluit van de Vlaamse Regering van 6 oktober 2023 tot regeling van de kosten voor de organisatie van de lokale en provinciale verkiezingen.

7.3.2. Gemeenten met digitale stemming

In de gemeenten met digitale stemming worden natuurlijk geen stembiljetten gedrukt.

De gemeenten waar digitaal wordt gestemd, zijn vastgesteld bij ministerieel besluit van 13 juni 2012 (gewijzigd bij ministerieel besluit van 16 mei 2024).

Op 13 oktober 2024 wordt in de volgende Vlaamse gemeenten digitaal gestemd:

provincie ANTWERPEN

Aartselaar, Antwerpen, Arendonk, Baarle-Hertog, Balen, Beerse, Boechout, Bonheiden, Boom, Bornem, Borsbeek, Brasschaat, Brecht, Dessel, Duffel, Edegem, Essen, Geel, Grobbendonk, Hemiksem, Herentals, Herenthout, Herselt, Hoogstraten, Hove, Hulshout, Kalmthout, Kapellen, Kasterlee, Kontich, Laakdal, Lille, Lint, Malle, Mechelen, Meerhout, Merksplas, Mol, Mortsel, Niel, Olen, Oud-Turnhout, Putte, Puurs-Sint-Amands, Ranst, Ravels, Retie, Rijkevorsel, Rumst, Schelle, Schilde, Schoten, Sint-Katelijne-Waver, Stabroek, Turnhout, Vorselaar, Vosselaar, Westerlo, Wijnegem, Willebroek, Wommelgem, Wuustwezel, Zandhoven, Zoersel;

provincie LIMBURG

As, Beringen, Bocholt, Bree, Diepenbeek, Dilsen-Stokkem, Genk, Ham, Hamont-Achel, Hasselt, Hechtel-Eksel, Heusden-Zolder, Houthalen-Helchteren, Kinrooi, Lanaken, Leopoldsborg, Lommel, Maaseik, Maasmechelen, Oudsbergen, Peer, Pelt, Sint-Truiden, Tessenderlo, Tongeren, Voeren, Zonhoven, Zutendaal;

provincie OOST-VLAANDEREN

Aalst, Aalter, Berlare, Buggenhout, Deinze, Dendermonde, Evergem, Kaprijke, Kruibeke, Lebbeke, Lievegem, Lochristi, Sint-Niklaas, Temse, Zele, Zwijndrecht;

provincie VLAAMS-BRABANT

Affligem, Asse, Bertem, Bierbeek, Boortmeerbeek, Dilbeek, Geetbets, Glabbeek, Grimbergen, Haacht, Halle, Herent, Hoeilaart, Holsbeek, Huldenberg, Kampenhout, Keerbergen, Kortenberg, Kraainem, Lennik, Leuven, Liedekerke, Linter, Lubbeek, Machelen, Merchtem, Opwijk, Oud-Heverlee, Overijse, Rotselaar, Sint-Genesius-Rode, Sint-Pieters-Leeuw, Steenokkerzeel, Ternat, Tervuren, Tremelo, Vilvoorde, Wemmel, Wezembeek-Oppem, Zaventem, Zemst, Zoutleeuw;

provincie WEST-VLAANDEREN

Alveringem, Brugge, De Panne, Knokke-Heist, Koksijde, Kortrijk, Oostende, Roeselare, Veurne.

8. Zonder stemming geëindigde verkiezing

Als het aantal kandidaat-raadsleden niet hoger is dan het aantal te verkiezen raadsleden, verklaart het gemeentelijk hoofdbureau of het stadsdistrictshoofdbureau alle voorgedragen kandidaten zonder meer verkozen tijdens de vergadering van de definitieve afsluiting van de kandidatenlijsten op 19 september 2024 (artikel 81 LPKD).

Het hoofdbureau kan de computertoepassing voor het kandidatenbeheer uitsluitend gebruiken voor de controle van de kandidaten op leeftijd, geslacht, woonplaats, e.d. **maar mag in geen geval een voorlopige of definitieve afsluiting van de kandidatenlijsten doen.** De informaticatoepassing verwacht dan immers een stemming, wat niet het geval is.

Onmiddellijk na de vaststelling van de verkozenen maakt het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau of het stadsdistrictshoofdbureau het proces-verbaal van de verkiezing op. Daarvoor wordt het formulier G84 gebruikt. Alle leden van het bureau ondertekenen het. Het proces-verbaal wordt samen met de voordrachtsakten aan de Raad voor Verkiezingsbetwistingen bezorgd (artikel 81, tweede lid LPKD).

Een uittreksel uit het proces-verbaal van de verkiezing zonder stemming wordt aan de gekozenen bezorgd (artikel 81, tweede lid LPKD).

Bovendien wordt een uittreksel uit het proces-verbaal van de verkiezing zonder stemming in de gemeente bekendgemaakt via de webtoepassing van de gemeente of via het infoblad of met een aanplakbiljet, waarbij aan de kiezers wordt meegedeeld dat zij op de verkiezingsdatum de leden van de gemeenteraad niet hoeven te verkiezen. De Belgische kiezers moeten echter wel nog steeds gaan stemmen voor de provincieraadsverkiezingen.

9. Aanwijzing van de getuigen voor de stem- en telbureaus en verdeling van de stembureaus over de telbureaus

9.1. Aanwijzing van de getuigen voor de stem- en telbureaus

Uiterlijk op maandag 9 september 2024 (vierendertig dagen voor de verkiezingen) maakt de voorzitter van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau bekend dat hij de aanwijzingen van getuigen voor de stem- en telbureaus in ontvangst zal nemen op dinsdag 8 oktober 2024 (de vijfde dag voor de verkiezingen) tussen 14 en 16 uur (artikel 68, §2 LPKD). Voor die bekendmaking kan u gebruik maken van de modelteksten in de formulieren SG09 (bij stemming met potlood en papier) of SGe09 (bij digitale stemming).

De formulieren SA10 (stemming met potlood en papier) en SAe10 (digitale stemming) bevatten de nodige gegevens voor de aanwijzingen door de lijsttrekker of zijn gemandateerde. De kandidaten die erom vragen, mogen er kennis van nemen.

De getuigen voor een stembureau moeten zelf kiezer zijn in de gemeente, en, in voorkomend geval, in het stadsdistrict (artikel 115, eerste lid LPKD). De getuigen voor een telbureau G moeten kiezer zijn in de gemeente en voor een telbureau P moeten zij kiezer zijn in de provincie (artikel 115, tweede lid LPKD). Kandidaten kunnen als getuige worden aangewezen (artikel 115, derde lid LPKD).

Elke indiener van een lijst mag slechts één getuige en één plaatsvervangend getuige per stembureau en per telbureau aanwijzen.

De voorzitter van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau brengt de voorzitters van de stem- en telbureaus op de hoogte van welke getuigen zijn aangewezen voor hun bureau (met formulier G56a, G56b of Ge56b).

Vanaf de verkiezing van 13 oktober 2024 kan de voorzitter van het provinciedistrictshoofdbureau eveneens aanwijzingen van getuigen in ontvangst nemen voor stembureaus en voor telbureaus P. Alleen de aanwijzingen van getuigen in de gemeenten waarin geen lijst wordt ingediend voor de gemeenteraadsverkiezing met gebruik van dezelfde lijstnaam, zijn ontvankelijk (artikel 118 LPKD). De voorzitter van het provinciedistrictshoofdbureau zal de aanwijzingen van getuigen die hij ontvangen heeft, meedelen aan de voorzitters van de gemeentelijke hoofdbureaus. Gelieve hiermee rekening te houden wanneer u de voorzitters van de stembureaus en de telbureaus P op de hoogte brengt van welke getuigen zijn aangewezen voor hun bureau.

9.2. Toewijzing van de stembureaus aan de telbureaus

Aangezien de telling, zowel voor de gemeenteraadsverkiezing als voor de provincieraadsverkiezing, gebeurt in de gemeente, worden er in elke gemeente telbureaus G en telbureaus P ingericht:

- het telbureau G telt de stembiljetten voor de verkiezing van de gemeenteraad;
- het telbureau P telt de stembiljetten voor de verkiezing van de provincieraad.

De telbureaus G en P met dezelfde nummering houden best zitting in hetzelfde gebouw.

Om de stemresultaten van geografische deelgebieden van de gemeente te verkrijgen, zal het college van burgemeester en schepenen de stembureaus waarvan de stemafdelingen geografisch aan elkaar grenzen, toewijzen aan de telbureaus, ten laatste op 8 oktober 2024 (5 dagen voor de stemming). Met het oog op de fijnmazige stemresultaten, moet ernaar worden gestreefd om elk telbureau stemmen te laten tellen van de stembureaus die behoren tot hetzelfde geografische deelgebied. Het college van burgemeester en schepenen deelt de toewijzing van de stembureaus aan de telbureaus onmiddellijk mee aan de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau, die de toewijzing zo snel mogelijk meedeelt aan de voorzitters van de stembureaus en van de telbureaus in kwestie (met de formulieren G56a en G56b).

De voorzitter van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau moet dus geen loting meer houden voor de aanwijzing van de telbureaus die de stembiljetten van de verschillende stembureaus zullen onderzoeken.

De telbureaus worden georganiseerd in de lokalen die het college van burgemeester en schepenen heeft aangewezen. De voorzitter van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau meldt onmiddellijk schriftelijk aan de voorzitters van de telbureaus G en P de naam van de stembureaus waarvan zij de stembiljetten zullen onderzoeken, en wijst het lokaal aan waar hij zitting zal houden om het afschrift van de resultatentabel te ontvangen (formulier G56a). De telbureaus moeten uiterlijk om 14 uur samengesteld zijn.

De voorzitter van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau deelt eveneens onmiddellijk schriftelijk aan de voorzitters van de stembureaus mee bij welke telbureaus zij hun stembiljetten moeten inleveren (formulier G56b).

De voorzitter van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau zendt terzelfder tijd aan de voorzitter van elk telbureau G het formulier G61 en aan elk telbureau P het formulier P61, dat de voorzitters van de telbureaus na de telling moeten invullen.

Onmiddellijk na de sluiting van de stemming, iets na 13 uur in de gemeenten waar op papier wordt gestemd, moeten de voorzitters van de stembureaus de verschillende enveloppen met de stembiljetten en andere verkiezingsdocumenten tegen ontvangstbewijs naar het lokaal van de telbureaus G en P brengen.

10. Algemene telling: onderscheid tussen verkiezingen op papier en digitale verkiezingen

De organisatie van het tellen van de stemmen verschilt vanzelfsprekend naargelang het uitbrengen van de stemmen gebeurde met potlood en papier, dan wel met het digitaal stelsysteem. Alleen in de gemeenten waar met potlood en papier gestemd wordt, zijn er telbureaus. Alle resultaten van deze telbureaus, G en P, worden ingebracht via de software voor resultatenbeheer in de computer(s) van het gemeentelijk hoofdbureau. De resultaten van de provincieraadsverkiezingen worden van daaruit doorgestuurd en digitaal ter beschikking gesteld van het provinciaal hoofdbureau.

In de gemeenten waar digitaal gestemd wordt, worden de resultaten op de USB-sticks opgeladen in de pc's van het gemeentelijk hoofdbureau, behalve in de stad Antwerpen, waar dat gebeurt op de pc's van het stadsdistrictshoofdbureau (inclusief dat van het nieuwe stadsdistrict Borsbeek). Vanuit de stadsdistrictshoofdbureaus worden de resultaten doorgestuurd en digitaal ter beschikking gesteld van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau.

Er moet bijgevolg nooit een papieren proces-verbaal fysiek overgebracht worden van een gemeentelijk hoofdbureau naar een provinciaal hoofdbureau of van een stadsdistrictshoofdbureau naar het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau van Antwerpen. De processen-verbaal van algemene telling worden bewaard door de gouverneur, samen met de andere stukken van het hoofdbureau waar de resultaten werden ingevoerd of opgeladen.

10.1. Verkiezingen met potlood en papier

Als de stemming met potlood en papier gebeurt, worden de stemmen op de verkiezingsdag in de telbureaus geteld.

De voorzitters van de telbureaus G bezorgen de samenvattende tabellen (formulier G62) zo spoedig mogelijk aan het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau.

Ook de voorzitters van de telbureaus P bezorgen de samenvattende tabellen voor de provincieraadsverkiezing (formulier P62) zo spoedig mogelijk aan het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau.

De voorzitter van dat hoofdbureau voert de resultaten in de toepassing in via de pc's die het college van burgemeester en schepenen ter beschikking gesteld heeft. Ter zake verwijs ik naar de onderrichtingen onder rubriek II.11.3.

10.2. Digitale verkiezingen

In uitvoering van het Digitaal Kiesdecreet van 25 mei 2012 worden bij gelijktijdige verkiezingen de USB-sticks met de stemresultaten voor alle verkiezingen (gemeente- en provincieraad) van het stembureau rechtstreeks naar het gemeentelijk hoofdbureau gebracht en daar verwerkt door de informaticatoepassing, behalve in de stad Antwerpen en in Borsbeek.

In de stad Antwerpen en in Borsbeek worden de USB-sticks met de stemresultaten voor de gemeente-, provincie- en stadsdistrictsraadsverkiezingen van het stembureau rechtstreeks naar het stadsdistrictshoofdbureau gebracht, en daar opgeladen door de informaticatoepassing.

Voor het totaliseren en ingeven van de resultaten, verwijst ik naar de rubriek II.12.

11. Verrichtingen na de stemming in de gemeenten met stemming met potlood en papier

11.1. Overdracht van de stembiljetten aan de telbureaus

De stemmen voor de gemeente- en provincieraden worden in de gemeente geteld (artikel 42 LPKD). De telbureaus moeten uiterlijk om 14 uur samengesteld zijn. De voorzitters van de stembureaus brengen de witte stembiljetten naar de telbureaus G om daar te worden geteld; zij brengen de groene stembiljetten naar de telbureaus P om daar te worden geteld.

De enveloppen waarin de stembureaus de stembiljetten of stukken voor de gemeenteraadsverkiezingen steken, hebben ook een witte kleur of dragen als opschrift de letter G. De enveloppen waarin de stembureaus de stembiljetten of stukken voor de provincieraadsverkiezingen steken, hebben een groene kleur of dragen als opschrift de letter P.

Als de stemmen in het stemlokaal worden geteld, worden de stembiljetten, nadat het stembureau het aantal heeft vastgesteld, in de stembus gelaten. Als de stemmen in een ander lokaal worden geteld, worden de stembiljetten in een verzegelbare verpakking gesloten (als het college van burgemeester die ter beschikking heeft gesteld) of worden ze in de stembus gelaten. De verpakkingen of stembussen worden behoorlijk verzegeld alvorens ze naar het telbureau worden vervoerd.

Het proces-verbaal van het stembureau wordt opgemaakt in één exemplaar, bestemd voor het telbureau G. De bijlagen die betrekking hebben op beide verkiezingen, zoals de aanstiplijsten, de volmachten, enz. worden daarbij gevoegd.

Het stembureau heeft bij het afsluiten het aantal stembiljetten in de stembussen geteld en heeft de stembiljetten die verkeerdelijk in een stembus van een andere verkiezing zouden gestoken zijn, bij de juiste soort stembiljetten gevoegd.

De voorzitter van het telbureau G bezorgt onmiddellijk aan het overeenkomstige telbureau P de stembiljetten voor de provincieraadsverkiezing die toch nog bij vergissing in hun stembussen werden gestoken. De op die stembiljetten uitgebrachte stemmen worden door het telbureau P geteld.

De voorzitter van het telbureau P bezorgt onmiddellijk aan het overeenkomstige telbureau G de stembiljetten die toch nog bij vergissing in hun stembussen werden gestoken. De op die stembiljetten uitgebrachte stemmen worden door dat telbureau G geteld.

11.2. Telling van de stemmen en de tabel met de resultaten

Het telbureau telt de stemmen overeenkomstig de onderrichtingen. Het is niet toegelaten gebruik te maken van een telhulpsysteem waarbij software gebruikt wordt die niet door de Vlaamse overheid is goedgekeurd. Het is uiteraard wel toegestaan spreadsheets of rekenmachines te gebruiken.

Onmiddellijk nadat het tellen van de stemmen beëindigd is en het proces-verbaal is ingevuld, brengt de voorzitter van het telbureau G een ontwerp van het proces-verbaal (formulier G61a) en de bijhorende samenvattende tabel met de resultaten (formulier G62) naar de voorzitter van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau.

De voorzitter van het telbureau P brengt een ontwerp van het proces-verbaal (formulier P61a) en de bijhorende samenvattende tabel met de resultaten (formulier P62) eveneens naar de voorzitter van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau.

Als de voorzitter van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau vaststelt dat het proces-verbaal of de bijbehorende samenvattende tabel niet correct zijn, vraagt hij de voorzitter van het telbureau om die stukken aan te vullen of te verbeteren.

Als de voorzitter van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau vaststelt dat deze stukken correct zijn, ondertekent hij die. Op dat moment kunnen de leden van het telbureau en de getuigen deze documenten ondertekenen en een tweede exemplaar van de bijhorende samenvattende tabel aanmaken, die zij eveneens ondertekenen, waardoor al deze documenten definitief worden (artikel 157 LPKD).

De voorzitter van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau ontvangt van elk telbureau het door hemzelf ondertekende exemplaar van de resultatentabel en geeft aan de voorzitters van de telbureaus een ontvangstbewijs af.

Ik benadruk dat het belangrijk is dat de gegevens van de resultatentabel van het telbureau integraal worden ingevoerd in de computertoepassing voor het resultatenbeheer, en niet eerst de totalen en daarna de naamstemmen. De redenen hiervoor zijn:

- er is pas een volledige mathematische controle op de correctheid van de gegevens als deze allemaal zijn ingevoerd;
- het invoeren van de gegevens van een telbureau moet op dezelfde computer gebeuren. Als meerdere computers gebruikt worden op het hoofdbureau, kan dat voor problemen zorgen. In het ergste geval moeten alle gegevens van dat telbureau opnieuw ingevoerd worden.

11.3. Invoer en doorsturen van de resultaten

Ook in de gemeenten waar men met potlood en papier stemt, worden de resultaten van de telbureaus digitaal ingevoerd en doorgestuurd naar het datacenter van het Agentschap Binnenlands Bestuur. Het gemeentelijk hoofdbureau voert daartoe de resultaten in via de computers die voor dat doel worden gebruikt.

Het betreft hier niet enkel het doorsturen van de resultaten van de gemeenteraadsverkiezingen, maar ook van de resultaten van de provincieraadsverkiezingen.

De software die gebruikt zal worden, is een webgebaseerde toepassing die tot stand gekomen is door een gemeenschappelijke overheidsopdracht tussen Vlaanderen, de federale overheid, Wallonië, Brussel en de Duitstalige Gemeenschap. Het doorsturen van de resultaten zal gebeuren via een beveiligde verbinding over het Internet.

Het Agentschap Binnenlands Bestuur stelt de toepassings ter beschikking die hiervoor nodig is. De resultaten worden doorgestuurd zodra het hoofdbureau de stemresultaten in het systeem invoert. Dat maakt het mogelijk om de uitslagen snel ter beschikking van het publiek te stellen.

Het aantal pc's dat een hoofdbureau ter beschikking stelt voor de invoer van de resultaten, is afhankelijk van het aantal telbureaus en het aantal kandidaten. ***De hoofdbureaus moeten er bijgevolg voor zorgen over minimaal zoveel personen te beschikken als er computers zijn.***

Alle bijzitters en medewerkers die met deze computers werken, hebben een elektronische identiteitskaart nodig. Die is vereist voor de identificatie bij het opstarten van de toepassing. Zij moeten ook de bijhorende PIN-code gebruiken. **De voorzitter en de plaatsvervangende voorzitter hebben voor het digitaal ondertekenen van het proces-verbaal eveneens de elektronische identiteitskaart nodig en de PIN-code.**

Zonder elektronische identiteitskaart en PIN-code is er geen toegang tot de toepassing van het resultatenbeheer mogelijk.

11.4. Praktische organisatie

Er is geen beperking op het aantal pc's dat het hoofdbureau gebruikt voor de invoer van de resultaten. Alle pc's die met het internet verbonden zijn, kunnen gebruikt worden voor het ingeven van resultaten. De gemeente waarvan de algemeen directeur aangewezen is als coördinator, voorziet minimaal in twee computers waarvan één kan dienen als back-up. Als richtlijn kan de volgende regel gelden: 1 computer per 3 tot 5 telbureaus, afhankelijk van het aantal lijsten en het aantal kandidaten per lijst. De voorzitter van het hoofdbureau kan medewerkers voor het ingeven van resultaten machtigen om zich aan te melden.

Let op: elke medewerker moet steeds aanmelden met elektronische identiteitskaart en PIN-code.

Ik benadruk het belang van de testprocedures vooraf. Er moet in elk geval ruim vóór 13 oktober een inlogtest en een test met de digitale handtekening plaatsvinden. De gemeentelijke coördinator zal hiervoor de nodige instructies ontvangen.

Opgelet

Na het invoeren van de resultaten van een telbureau kan het enkele minuten duren voor deze gegevens centraal verwerkt zijn en opvraagbaar zijn op de computer van de voorzitter. U kan dat opvolgen in de software. Het kan niettemin interessant zijn een extra computer ter beschikking te hebben waarop de pagina van de betreffende kieskring van de website vlaanderenkiest.be permanent kan getoond worden. Deze website vernieuwt zich automatisch en op die manier kan men zien hoeveel bureaus reeds verwerkt zijn. Pas nadat alle bureaus verwerkt zijn, kan de voorzitter starten met de aanmaak van het proces-verbaal.

11.5. Tussentijdse resultaten

In de hoofdbureaus waar stemresultaten ingegeven worden afkomstig van telbureaus, zal het centraal computersysteem de resultaten vrijgeven naar de media per telbureau.

De computertoepassing kan tussentijdse resultaten weergeven, maar zoals hierboven reeds beschreven, zullen de tussentijdse uitslagen onmiddellijk gepubliceerd worden op de website vlaanderenkiest.be en naar de media gestuurd worden. Het is eenvoudiger de uitslagen te volgen via de website vlaanderenkiest.be dan via de toepassing.

12. Verrichtingen tijdens en na de stemming in de gemeenten met digitale stemming

12.1. Stemapparatuur

Voor de gemeenten met digitale stemming werkt het Agentschap Binnenlands Bestuur de verkiezingssoftware uit die is bestemd voor de hoofdbureaus en de stembureaus.

Via de computertoepassing worden, na de definitieve afsluiting van de kandidatenlijsten, de volledige lijsten ingevoerd in de centrale toepassing van de Vlaamse overheid. Het Agentschap Binnenlands Bestuur maakt de USB-sticks met de stemsoftware en de lijsten met de kandidaten voor de digitale stembureaus en bezorgt die aan de hoofdbureaus.

De 2 USB-sticks voor de stembureaus, worden in een verzegelde enveloppe samen met de code, in een afzonderlijke enveloppe, ten minste drie dagen voor de verkiezing tegen ontvangstbewijs aan de voorzitters van de gemeentelijke hoofdbureaus overhandigd, behalve in de stad Antwerpen en in Borsbeek, waar ze aan de voorzitters van de stadsdistrictshoofdbureaus worden overhandigd. Op elke enveloppe staat de identificatie van het overeenkomstige stembureau vermeld.

De voorzitter van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau of van het stadsdistrictshoofdbureau overhandigt de ongeopende enveloppen aan de voorzitters van de verschillende stembureaus tegen ontvangstbewijs. Hij meldt hiertoe vooraf de dag, het uur en de plaats waarop hij de USB-sticks aan de voorzitters van de stembureaus zal bezorgen. De voorzitter van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau of van het stadsdistrictshoofdbureau deelt de voorzitters van de stembureaus ook mee waar de USB-sticks en andere documenten na de stemverrichtingen moeten ingeleverd worden.

Gelieve te benadrukken dat de voorzitter van elk stembureau de veiligheidscodes van zijn eigen stembureau gebruikt. Het zijn immers de toegangscode en het wachtwoord die de bestanden met de digitale stemmen koppelen aan een specifiek stembureau. Het gebruik van de codes van een ander stembureau zal ertoe leiden dat de stemmen dezelfde identificatie krijgen als van het stembureau waar de veiligheidscodes toe behoren. Het opladen in het hoofdbureau zal daardoor ernstig verstoord worden.

In de gemeenten waar digitaal gestemd wordt, blijven de stembureaus open tot **15 uur**. Om wachttijden voor de kiezers tijdens bepaalde piekperiodes te vermijden, kan op de uitnodigingsbrief een bepaald uur worden aanbevolen om zich te melden.

Opgelet: gebruik van zegels van het agentschap in het stembureau

De enveloppe met de twee USB-sticks voor het stembureau moet correct verzegeld zijn met een genummerd groen veiligheidsetiket (zegel). De veiligheidselementen (login en wachtwoord per stembureau) zullen eveneens geleverd worden in een enveloppe die verzegeld is. Het nummer van het veiligheidsetiket op de enveloppe met de USB-sticks moet overeenkomen met het nummer van het veiligheidsetiket op de enveloppe met de veiligheidselementen.

De enveloppe met de USB-sticks en de enveloppe met de veiligheidscodes mogen alleen geopend worden door de voorzitter van het stembureau in aanwezigheid van het voltallige stembureau na de eedaflegging.

Per stembureau worden 2 ongebruikte veiligheidsetiketten door het agentschap ter beschikking gesteld. Die dienen voor de verzegeling van de enveloppe met de USB-sticks en voor de verzegeling van de enveloppe met het kerncijferrapport (zie rubriek 12.2).

Als de enveloppes niet verzegeld zijn (of als ze geopend of beschadigd zijn), als het zegel vernietigd is (tekst "void" verschijnt) of als de namen van de stembureaus niet overeenkomen met uw gemeentelijke kieskring, mag het stembureau deze USB-sticks en veiligheidselementen niet gebruiken. U moet dan dringend contact opnemen met het verkiezingssecretariaat van het Agentschap Binnenlands Bestuur op het telefoonnummer 02/595 2999.

12.2. Praktische organisatie

Er is geen beperking meer op het aantal pc's dat het hoofdbureau gebruikt voor het opladen van de resultaten.

Gezamenlijke gemeentelijke hoofdbureaus van gemeenten waar digitaal gestemd wordt

De gemeente waarvan de algemeen directeur aangewezen is als coördinator, voorziet minimaal in twee computers waarvan één kan dienen als back-up. Uiteraard mogen beide toestellen ook gelijktijdig gebruikt worden. In gemeenten met veel stembureaus, kan gekozen worden om meerdere computers in te zetten om files bij de wachtende voorzitters van de stembureaus te vermijden.

Stadsdistrictshoofdbureaus

Het stadsdistrict voorziet minimaal in twee computers waarvan één kan dienen als back-up.

Alle pc's die met het internet verbonden zijn, kunnen gebruikt worden voor het invoeren van resultaten. De voorzitter van het hoofdbureau kan medewerkers voor het opladen van USB-sticks machtigen om zich aan te melden. Let op: elke medewerker moet zich steeds aanmelden met zijn elektronische identiteitskaart en PIN-code.

Ik benadruk het belang van de testprocedures vooraf. Er moet in elk geval ruim vóór 13 oktober een inlogtest en een test met de digitale handtekening plaatsvinden. De gemeentelijke coördinator zal hiervoor de nodige instructies ontvangen.

Het opladen van de resultaten op de USB-sticks gebeurt voor alle verkiezingen gelijktijdig op het gemeentelijk hoofdbureau. U moet de gegevens van de USB-sticks van de stembureaus opladen in het systeem voor het verwerken en aggregeren van de stemmen. U gebruikt **één USB-stick, de andere is voor back-updoeleinden**. U vergewist zich ervan van dat de enveloppe met een intact veiligheidsetiket gesloten is en de USB-stick correct gelabeld is (naam van het stembureau). Als de USB-sticks voorzien zijn van een rood label, zonder de naam van het stembureau, is dat het gevolg van een technische interventie in het stembureau. Daarvan zou melding moeten gemaakt zijn in het proces-verbaal. Bij twijfel kan u informeren bij het agentschap op het nummer **02 595 29 99**.

Als geen van beide USB-sticks kunnen opgeladen worden, moet u beroep doen op de technische interventie. De resultaatsbestanden bevinden zich in twee verschillende partities op de USB-stick. Het kan zijn dat de bestanden in de andere partities wel intact zijn.

Kerncijferrapport

Samen met het proces-verbaal en de USB-sticks, brengt de voorzitter van het digitaal stembureau ook een enveloppe mee met het kerncijferrapport. Dat kerncijferrapport wordt ondertekend door alle leden van het stembureau.

Het kerncijferrapport bevat een controlegetal en een hashcode voor elk type verkiezing, die berekend worden bij het afsluiten van het digitaal stelsysteem in het stembureau. Beide systemen moeten aantonen dat het bestand na de afsluiting van het stembureau niet meer gewijzigd is.

Het principe van de controlegetallen en de hashcodes is hetzelfde, maar de hashcodes hebben een veel hoger veiligheidsniveau. Ze zijn het sluitstuk van de beveiliging van het digitaal stelsysteem.

- CHECKSUM van de uitgebrachte stemmen voor de gemeenteraadsverkiezingen: 5049			
- CHECKSUM van de uitgebrachte stemmen voor de provincieraadsverkiezingen: 702			
- CHECKSUM van de uitgebrachte stemmen voor de stadsdistrictsraadsverkiezingen: 1971			
- HASHCODE van het resultatenbestand voor de gemeenteraadsverkiezingen:			
bn8g	T/IV	71lr	xeZ6
Wweq	UTkJ	5kiR	KB97
/zhf	6sVF	Px0=	
- HASHCODE van het resultatenbestand voor de provincieraadsverkiezingen:			
D9Uw	r3X4	UuZF	T83n
iVmQ	QPUq	TL2R	2gya
AaSE	GbNc	cPk=	
- HASHCODE van het resultatenbestand voor de stadsdistrictsraadsverkiezingen:			
rLiU	RHls	Dc8g	ya4p
+2Db	ID1i	20eN	iPIM
JfUd	YtD4	GzE=	

Waar moet u op letten?

Bij het opladen van de USB-stick zullen de controlegetallen en de hashcodes opnieuw gegenereerd worden. Per verkiezing is er één hashcode. Als het bestand met de resultaten onveranderd is, zullen die codes dezelfde zijn als op het kerncijferrapport. Als er ook maar één teken gewijzigd is of van plaats is veranderd, dan zal de hashcode **een totaal andere waarde** weergeven, en niet alleen één of enkele andere lettertekens. U kan bijgevolg vrij snel zien of er een probleem is. Mocht dat het geval zijn, moet u onmiddellijk contact opnemen met het Agentschap Binnenlands Bestuur.

Uitzonderingsprocedures

Belangrijk! Als u twijfelt aan de integriteit van de werkzaamheden in het stembureau of er zijn geen USB-sticks of de hashcodes op het kerncijferrapport komen niet overeen met wat de toepassing aangeeft, dan kan u beslissen om over te gaan tot een herscanning of een herstemming. U moet hiervoor altijd het agentschap verwittigen en een beroep doen op de technische assistentie.

Bij een herscanning moet u een stembus en een voorzitterslaptop laten overkomen uit een stembureau. De QR-codes van alle stembiljetten kunnen opnieuw gescand worden en u bekomt een nieuwe USB-stick die kan opgeladen worden.

Bij een herstemming moeten alle stemmen opnieuw uitgebracht worden op een stemcomputer op basis van de leesbare tekst op het stembiljet. Dat is een langdurig proces en arbeidsintensief dat alleen bij hoge uitzondering gerechtvaardigd is.

Opgelet

Als de resultaten van een stembureau ingevoerd zijn, kan het enkele minuten duren voor deze gegevens centraal verwerkt zijn en opvraagbaar zijn op de computer van de voorzitter. U kan dat opvolgen in de software. Het kan niettemin interessant zijn een extra computer ter beschikking te hebben waarop de pagina van de betreffende

kieskring van de website www.vlaanderenkiest.be permanent kan getoond worden. Deze website vernieuwt zich automatisch en op die manier kan men zien hoeveel bureaus reeds verwerkt zijn. Pas nadat alle bureaus verwerkt zijn, kan de voorzitter starten met de aanmaak van het proces-verbaal.

12.3. Tussentijdse resultaten

In de hoofdbureaus waar USB-sticks opgeladen worden afkomstig van digitale stembureaus, zal het centraal computersysteem de resultaten vrijgeven naar de media per stembureau.

De computertoepassing kan tussentijdse resultaten weergeven, maar zoals hierboven reeds beschreven, zullen de tussentijdse uitslagen onmiddellijk gepubliceerd worden op de website vlaanderenkiest.be en naar de media gestuurd worden. Het is dus eenvoudiger de uitslagen te volgen via de website vlaanderenkiest.be dan via de toepassing.

13. Verrichtingen tijdens en na de stemming in het geval van een samenvoeging van gemeenten met stemming met potlood en papier en gemeenten met digitale stemming

Wanneer een gemeente waar gestemd wordt met potlood en papier, en een gemeente waar gestemd wordt met het digitaal stemsysteem, samengevoegd worden, zal het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau verrichtingen moeten stellen die beschreven staan in rubriek 11 (voor de gemeente waar gestemd wordt met potlood en papier) en in rubriek 12 (voor de gemeente waar gestemd wordt met het digitaal stemsysteem).

In de gemeente waar gestemd wordt met potlood en papier, bezorgt de voorzitter van het hoofdbureau de stembiljetten aan de voorzitters van de stembureaus, zoals beschreven in rubriek 7.3.1. Na de stemming zullen de stembiljetten overgedragen worden aan de telbureaus G en P, om geteld te worden zoals beschreven in rubriek 11.1.

In de gemeente waar gestemd wordt met het digitaal stemsysteem, bezorgt de voorzitter de USB-sticks met de stemsoftware en de kandidatenlijsten aan de voorzitters van de stembureaus, zoals beschreven in rubriek 12.1.

De voorzitter van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau zal de stemresultaten op twee manieren ontvangen:

- de voorzitters van de telbureaus G en P van de gemeente waar gestemd wordt met potlood en papier, zullen de resultatentabellen aan de voorzitter van het hoofdbureau bezorgen. Het hoofdbureau moet die stemresultaten invoeren in de computertoepassing voor het resultatenbeheer, zoals beschreven in rubriek 11.2;
- de voorzitters van de stembureaus van de gemeente waar gestemd wordt met het digitaal stemsysteem, zullen de USB-sticks met de stemresultaten aan de voorzitter van het hoofdbureau bezorgen. Het hoofdbureau moet de stemresultaten op de USB-sticks opladen in de computertoepassing voor het resultatenbeheer, zoals beschreven in rubriek 12.2.

Via een keuzemenu in de software moet worden aangegeven dat ofwel de resultaten van de digitale stemming worden opgeladen ofwel de resultaten van de telbureaus worden ingevoerd. Bij de invoer van de resultaten wordt dus een duidelijke scheiding gemaakt tussen de gemeente waar digitaal gestemd wordt en deze waar met potlood en papier gestemd wordt. Het gevolg is dat voor het opladen van de resultaten van de digitale stemming een aparte computer nodig is (of twee). Voor het invoeren van de tabellen van de telbureaus geldt dezelfde regel als voor de hoofdbureaus van gemeenten waar met potlood en papier gestemd wordt, zoals beschreven in rubrieken 11.3 en 11.4.

In geval van defect, kan voor het opladen van de digitale resultaten na de keuze van het juiste softwareonderdeel, een computer gebruikt worden die gebruikt wordt voor het invoeren van de resultaten van de telbureaus.

Het centraal computersysteem zal de resultaten vrijgeven naar de media per telbureau en per digitaal stembureau, zoals beschreven in rubrieken 11.5 en 12.3.

14. Verdeling van de zetels en aanwijzing van de verkozenen en van de opvolgers

Aangezien de computertoepassing het stemcijfer bepaalt, de verdeling van de zetels over de lijsten berekent en de verkozenen en hun opvolgers aanwijst, is de onderstaande beschrijving louter indicatief.

14.1. Gemeenteraadsverkiezingen

De onderstaande regels zijn vastgesteld in het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011 (LPKD), art. 165-169. Hieronder volgt de uitleg in proza, met voorbeelden.

14.1.1. Bepalen van het stemcijfer

Het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau stelt de stemcijfers van de verschillende lijsten vast. Het stemcijfer van een lijst wordt vastgesteld door de optelling van het aantal stembiljetten waarop een geldige stem is uitgebracht, bovenaan op de lijst of op een of meer kandidaten van die lijst (artikel 165 LPKD). Dat is dus het totale aantal stembiljetten waarop een stem voor die lijst is uitgebracht.

14.1.2. Verdeling van de zetels over de lijsten

Na het stemcijfer van elke lijst te hebben vastgesteld, gaat het bureau tot de verdeling van de zetels over.

Voor de zetelberekening bij de gemeenteraadsverkiezingen wordt het zogenaamde stelsel Imperiali toegepast. Dat betekent dat de stemcijfers van de verschillende lijsten achtereenvolgens worden gedeeld door 1, 1½, 2, 2½, 3, 3½, enzovoort. Voor de eenvoud kan ook gedeeld worden door 2, 3, 4 enzovoort ; dat geeft precies hetzelfde resultaat.

Een voorbeeld:

	Lijst 1	Lijst 2	Lijst 3	Lijst 4
Stemcijfers:	840	432	360	328
Deling door:				
2	420	216	180	164
3	280	144	120	109
4	210	108	90	82
5	168	86	72	65
6	140	72	60	54

De quotiënten worden gerangschikt in volgorde van grootte tot er voor alle lijsten samen zoveel quotiënten worden bereikt als er leden te kiezen zijn. De verdeling over de lijsten gebeurt door aan iedere lijst zoveel zetels toe te kennen als haar stemcijfer quotiënten heeft opgeleverd, gelijk aan of hoger dan het laatst gerangschikte quotiënt.

In de veronderstelling dat er 9 zetels te begeben zijn, geeft dit voor het bovenstaande voorbeeld:

	Lijst 1	Lijst 2	Lijst 3	Lijst 4
Stemcijfers:	840	432	360	328
Deling door:				
2	420 (1e)	216 (3e)	180 (5e)	164 (7e)
3	280 (2e)	144 (8e)	120	109
4	210 (4e)	108	90	82
5	168 (6e)	86	72	65
6	140 (9e)	72	60	54

De toekenning van de 9 zetels wordt bepaald door de 9 hoogste quotiënten (420, 280, 216, 210, 180, 168, 164, 144 en 140). Zo komen vijf zetels toe aan lijst 1, twee zetels aan lijst 2, en telkens één zetel aan lijst 3 en 4.

Opmerking

Het kan gebeuren dat het laatste nuttige quotiënt hetzelfde is voor twee of meer lijsten. In dat geval wordt de zetel toegekend aan de lijst met het hoogste stemcijfer. Als in dat geval ook de stemcijfers gelijk zijn, dan gaat de zetel naar de lijst waarop de kandidaat voorkomt die onder de kandidaten van wie de verkiezing in het geding is, de meeste stemmen heeft gekregen of, in de tweede plaats, die de jongste in jaren is (artikel 166 LPKD).

Het LPKD regelt ook het geval waarin een van de lijsten recht zou hebben op meer zetels dan de lijst kandidaten telt. De niet-toegewezen zetels worden dan verdeeld over de andere lijsten volgens dezelfde verdelingsregels (artikel 168 LPKD). Een voorbeeld:

Zeven raadsleden te kiezen - drie kandidatenlijsten.

	Lijst 1	Lijst 2	Lijst 3
Stemcijfers:	240	150	180
Deling door			
2	120 (1e)	75 (4e)	90 (2e)
3	80 (3e)	50 (7e)	60 (6e)
4	60 (5e)	37	45
5	48		

Als lijst 3, die twee zetels bekomt, slechts één kandidaat telt, dan wordt die tweede zetel toegekend aan lijst 1 omwille van haar vierde quotiënt (48), zoals hieronder weergegeven:

	Lijst 1	Lijst 2	Lijst 3
Stemcijfers:	240	150	180
Deling door			
2	120 (1e)	75 (4e)	90 (2e)
3	80 (3e)	50 (7e) (6e)	60 (6e)
4	60 (5e)	37	45
5	48 (8e) (7e)		

Zoals hierboven vermeld, gebeurt deze zetelverdeling volledig automatisch door het informaticasysteem. De gedetailleerde zetelverdeling moet afgedrukt worden en maakt integraal deel uit van het proces-verbaal van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau. Nadat het bureau het papieren proces-verbaal heeft ondertekend, zal de voorzitter de bijlage bij het proces-verbaal met de zetelverdeling en de tabel van algemene telling ook digitaal ondertekenen.

14.1.3. Aanwijzing van de verkozenen en hun opvolgers

a. Aanwijzing van de verkozenen.

1. **Het aantal kandidaten van een lijst is gelijk aan het aantal zetels dat aan die lijst toekomt (artikel 167 LPKD)**

Als het aantal kandidaten van een lijst gelijk is aan het aantal zetels dat aan die lijst toekomt, zijn al die kandidaten verkozen.

2. **Het aantal kandidaten van een lijst is kleiner dan het aantal zetels dat aan die lijst toekomt (artikel 168 LPKD)**

Als het aantal kandidaten van een lijst kleiner is dan het aantal zetels dat aan die lijst toekomt, zijn die kandidaten allemaal verkozen en verdeelt het gemeentelijk hoofdbureau de niet-toegekende zetels over de overige lijsten, zoals hierboven vermeld in de tweede opmerking bij punt 14.1.2.

3. Het aantal kandidaten van een lijst is groter dan het aantal zetels dat aan die lijst toekomt (artikel 169 LPKD)

De aanduiding van de verkozenen gebeurt alleen aan de hand van de aantallen naamstemmen die de kandidaten hebben behaald. De kandidaat met het grootste aantal naamstemmen krijgt de eerste zetel toegewezen, de kandidaat met het tweede grootste aantal naamstemmen krijgt de tweede zetel toegewezen, enzovoort totdat alle zetels van die lijst zijn toegewezen.

Bij gelijk aantal naamstemmen is de volgorde van de kandidaten op de lijst beslissend.

Het aantal lijststemmen heeft dus geen invloed meer op de aanwijzing van de verkozenen.

b. Aanwijzing van de opvolgers

Onmiddellijk na de aanwijzing van de titularissen, gaat het gemeentelijk hoofdbureau over tot de aanduiding van de opvolgers.

Als een of meer kandidaten van een lijst verkozen zijn, worden alle niet-verkozen kandidaten van de lijst tot opvolger verklaard, in volgorde van afnemende grootte van het aantal naamstemmen dat ze hebben behaald.

Op het einde van de procedure wordt dus gewoon een volgorde opgesteld met alle overgebleven kandidaten.

De kandidaat met het grootste aantal naamstemmen krijgt de eerste opvolgersplaats toegewezen, de kandidaat met het tweede grootste aantal naamstemmen krijgt de tweede opvolgersplaats toegewezen, enzovoort tot een volledige rangorde is opgesteld.

Bij gelijk aantal naamstemmen is de volgorde van de lijst beslissend, zoals bij de titularissen.

Als een kandidaat verkozen wordt die na de definitieve afsluiting van de voordrachtsakten overleden is, dan wordt die onmiddellijk vervangen door een opvolger.

Het aantal lijststemmen heeft dus ook geen invloed meer op de bepaling van de volgorde van de opvolgers.

14.2. Stadsdistrictsraadsverkiezingen

De verdeling van de zetels over de lijsten en de aanwijzing van de verkozenen en van de opvolgers bij de stadsdistrictsraadsverkiezingen gebeurt op dezelfde wijze als bij de gemeenteraadsverkiezingen, met dit verschil dat de zetelverdeling voor de stadsdistrictsraden gebeurt met toepassing van het stelsel D'Hondt: het stadsdistrictshoofdbureau deelt het stemcijfer van iedere lijst achtereenvolgens door 1, 2, 3, 4, enzovoort (en **niet** door 1, 1½, 2, 2½, 3, enzovoort of door 2, 3, 4, 5, 6 enzovoort) (artikel 175, 5° LPKD).

15. Opmaak van het proces-verbaal en afsluitende verrichtingen (gezamenlijke gemeentelijke hoofdbureaus en stadsdistrictshoofdbureaus)

15.1. Opmaak van het proces-verbaal

Het centraal computersysteem van het Agentschap Binnenlands Bestuur doet de verwerking en zetelberekening voor alle hoofdbureaus. Voor het gemeentelijk hoofdbureau genereert het systeem voor een proces-verbaal, inclusief de tabel van algemene telling voor de twee verkiezingen waarvoor uitslagen werden ingevoerd, en de zetelverdeling voor de gemeenteraadsverkiezingen. Voor de stadsdistrictshoofdbureaus genereert het systeem een proces-verbaal, inclusief de tabel van algemene telling voor de drie verkiezingen en een zetelverdeling voor de stadsdistrictsraadsverkiezingen. In het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau van de stad Antwerpen verkrijgt men de zetelverdeling van de gemeenteraadsverkiezingen.

Het proces-verbaal van het hoofdbureau bevat dus de volgende delen:

voor de gemeenten met alleen gemeente- en provincieraadsverkiezingen (niveau gemeentelijk hoofdbureau):

- de tabel van algemene telling voor de gemeenteraadsverkiezingen;
- de tabel van algemene telling voor de provincieraadsverkiezingen;
- de zetelverdeling voor de gemeenteraadsverkiezingen;

voor de stadsdistricten (niveau stadsdistrictshoofdbureau):

- de tabel van algemene telling voor de stadsdistrictsraadsverkiezingen;
- de tabel van algemene telling voor de gemeenteraadsverkiezingen;
- de tabel van algemene telling voor de provincieraadsverkiezingen;
- de zetelverdeling voor de stadsdistrictsraadsverkiezingen;

De voorzitter van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau heeft dus inzage in de gegevens van de provincieraadsverkiezingen van zijn gemeente en de voorzitter van het stadsdistrictshoofdbureau heeft inzage in de gegevens van de gemeenteraadsverkiezingen van de stad Antwerpen en van de provincieraadsverkiezingen in de provincie Antwerpen van zijn stadsdistrict.

Nadat het proces-verbaal is afgedrukt, zal het centraal computersysteem ook een document afdrucken waarop vermeld staat aan welke personen achtereenvolgens het exclusieve initiatiefrecht wordt toegekend om een meerderheid te vormen (formulier G86 of D86).

15.2. Doorsturen en totaliseren van de stemresultaten

Nadat het volledige proces-verbaal is afgedrukt en ondertekend door alle leden van het hoofdbureau en door de eventuele getuigen, ondertekent de voorzitter het proces-verbaal ook digitaal door gebruik te maken van de digitale handtekening en hij stuurt het door naar het datacenter van het Agentschap Binnenlands Bestuur. De uitslag van de verkiezing is dan definitief en officieel.

De uitslagen van de algemene telling en de namen van de verkozenen (effectieven en opvolgers) worden in het openbaar afgekondigd (artikel 171 LPKD).

15.3. Afsluitende verrichtingen

De processen-verbaal van het hoofdbureau worden in verzegelde enveloppes gesloten waarop de inhoud ervan wordt vermeld. Het gaat daarbij om de volgende formulieren:

- voor een gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau:
  - formulier G83a: proces-verbaal van de gemeenteraadsverkiezing, bij stemming op papier;
  - formulier P83a: proces-verbaal van de provincieraadsverkiezing, bij stemming op papier;
  - formulier Ge83a: proces-verbaal van de gemeenteraadsverkiezing, bij digitale stemming;
  - formulier Pe83a: proces-verbaal van de provincieraadsverkiezing, bij digitale stemming;
  - formulier Gm83a: proces-verbaal van de gemeenteraadsverkiezing, bij gemengde stemming;
  - formulier Pm83a: proces-verbaal van de provincieraadsverkiezing, bij gemengde stemming;

- voor het stadsdistrictshoofdbureau:
  - formulier De81a: proces-verbaal van de stadsdistrictsraadsverkiezingen;
  - formulier Ge81a: proces-verbaal van de gemeenteraadsverkiezing;
  - formulier Pe81a: proces-verbaal van de provincieraadsverkiezing.

Die enveloppen en de enveloppen met de processen-verbaal van de verschillende stembureaus en telbureaus (enkel bij stemming op papier), de stembiljetten en de andere stukken, zoals vermeld in artikel 172 LPKD en artikel 26 DKD (de enveloppen van de stem- en telbureaus), alsmede de processen-verbaal van het hoofdbureau over de voorlopige en definitieve afsluiting, samen met de voordrachtsakten van de kandidaten en andere bijhorende stukken, worden in verzegelde pakken samengebracht. De voorzitter van het hoofdbureau stuurt deze stukken binnen drie dagen na de verkiezingen aan de provinciegouverneur (artikel 172 LPKD en artikel 26 DKD).

Op het pak dat die stukken bevat, worden de datum van de verkiezing en de naam van de nieuwe gemeente vermeld, en, in voorkomend geval, de naam van het stadsdistrict.

De voorzitter van de hoofdbureaus bezorgt tegen ontvangstbewijs de USB-sticks van de digitale stembureaus aan de provinciegouverneur.

De voorzitter van het gemeentelijke hoofdbureau bezorgt aan de algemeen directeurs van elk van de samengevoegde gemeenten een afschrift van het proces-verbaal (G83a, Ge83a of Gm83a) en aan de algemeen directeur-coördinator ook het formulier G86 met de lijst van de personen aan wie achtereenvolgens het exclusieve initiatiefrecht wordt toegekend om een meerderheid te vormen.

De voorzitter van het stadsdistrictshoofdbureau bezorgt aan de districtssecretaris een afschrift van het proces-verbaal (De81a) en ook het formulier D86 met de lijst van de personen aan wie achtereenvolgens het exclusieve initiatiefrecht wordt toegekend om een meerderheid te vormen. In de gemeente Borsbeek wordt dit aan de algemeen-directeur van de gemeente Borsbeek bezorgd, aangezien er nog geen districtssecretaris is.

Een afschrift van het proces-verbaal van het gezamenlijk gemeentelijk hoofdbureau wordt op de gemeentesecretariaten van elk van de samengevoegde gemeenten voor iedereen ter inzage gelegd. De gemeentebesturen van de samengevoegde gemeenten bezorgen aan iedere kandidaat die erom vraagt, een kopie van dat proces-verbaal (artikel 352, tweede lid, 7° en 8° DLB).

De algemeen directeur-coördinator publiceert op de website van de gemeente de lijst van de personen aan wie achtereenvolgens het exclusieve initiatiefrecht wordt toegekend om een meerderheid te vormen. Hetzelfde geldt voor de districtssecretaris. In de gemeente Borsbeek publiceert de algemeen directeur op de website van de gemeente de lijst van de personen aan wie achtereenvolgens het exclusieve initiatiefrecht wordt toegekend om een meerderheid te vormen voor het districtsbestuur.

16. Aanvragen voor betaling van het presentiegeld voor de leden van de stem -en telbureaus en van de vergoeding voor de leden van de hoofdbureaus

Na afloop van de verkiezingen zorgt u voor het verzamelen van alle formulieren voor de uitbetaling van het presentiegeld voor alle leden van de verschillende stem- en telbureaus en van de vergoeding voor de leden van het hoofdbureau. Hieronder vindt u een overzicht van de in te zamelen formulieren.

- 1) De voorzitters van de telbureaus bezorgen u onmiddellijk na de verrichtingen het formulier A44b (aanvraag van de betaling van presentiegeld voor de leden van een telbureau) en de formulieren A44a (aanvraag van de betaling van presentiegeld voor de leden van een stembureau met stemming op papier) die zij van de voorzitters van de stembureaus hebben gekregen.
- 2) De voorzitters van de digitale stembureaus bezorgen u onmiddellijk na de stemverrichtingen het formulier Ae44 (aanvraag van de betaling van presentiegeld voor de leden van een stembureau met digitale stemming).

Zo nodig neemt u contact op met de voorzitters van de verschillende bureaus om de ontbrekende formulieren op te vragen. Vul ook het formulier G88 in voor de aanvraag van de betaling van de vergoeding voor de leden van uw eigen hoofdbureau.

Op maandagochtend 14 oktober 2024 verzendt u alle formulieren per post naar het provinciebestuur.

De provincie staat in voor de uitbetaling van de presentiegelden en vergoedingen en zorgt ervoor dat deze worden gestort op de rekening van de leden van de stem- en telbureaus en van de hoofdbureaus.

III. PARLEMENTAIRE CONTROLE VAN DE DIGITALE PROCESSEN

Het Digitaal Kiesdecreet van 25 mei 2012 voorziet een algemene parlementaire controle op de diverse aspecten van de digitale processen bij de verkiezingen. Het Vlaams Parlement heeft een college van deskundigen aangewezen dat toeziet op het gebruik, de goede werking en de integriteit van de digitale processen in verband met de kandidaten, de stemming en de zetelverdeling, alsook op de procedures voor de aanmaak, de verspreiding en het gebruik van de apparatuur, de software en de digitale gegevensdragers.

De leden van dat college hebben toegang tot alle gebouwen en lokalen waar verkiezingsactiviteiten plaatsvinden en kunnen elke controlehandeling stellen die zij nodig achten.

Zij hebben een speciaal legitimatiebewijs. In geval van twijfel kan contact opgenomen worden met het verkiezingssecretariaat op het telefoonnummer **02/595 2999**.

De deskundigen zijn tot geheimhouding verplicht.

IV SLOTBEPALINGEN

Ik bezorg deze brief ook rechtstreeks aan alle geadresseerden.

Deze onderrichting kan ook geraadpleegd worden op de verkiezingswebsite www.vlaanderenkiest.be.

Met de meeste hoogachting,

Gwendolyn Rutten
Viceminister-president van de Vlaamse Regering
Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen

Bijlage

Lijst van de toegestane tekens om een lijstnaam te vormen

!	<	0	A	Q	a	q	â	í	ê
=	>	1	B	R	b	r	ä	ï	ë
%	?	2	C	S	c	s	à	î	è
&	@	3	D	T	d	t	á	Í	é
'	\$	4	E	U	e	u	Â	İ	Ê
(	-	5	F	V	f	v	Ä	Î	Ë
)	[	6	G	W	g	w	À		È
*	]	7	H	X	h	x	Á	ô	É
+	{	8	I	Y	i	y		ö	
,	}	9	J	Z	j	z		ó	û
-			K		k			Ô	ú
.	\	´	L		l			Õ	ü
/	[SPACE]	`	M		m	ş		Ö	Û
:		¨	N		n	£			Ú
;		^	O		o	€	²	ç	Ü
		~	P		p	μ	³	Ç	ù